Բ. ՏԱՐԻ—ԹԻՒ 615 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 26 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1901 11 ՄԱՐՏ 1901 (Ն. Տ.)

10 ՓԱՐԱ

ՏԻՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՏՓԴՐԱՆ ՋԻՎԷԼԷՆԵԱՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
20, Պապը՛Ալի Ճատտեսի 20
Կ. ՊՈԼԻՍ

ՍՈՒՐՏԱՆԱԿ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

10 ՓԱՐԱ

ارمنیجه یومی سورهانتاك غزتهسی
صاحب امتیاز د. جیوه لك
اداره خانهسی
باب عالی جادهسی نومرو سی ۲۰

Direction du Journal Arménien
SOURHANDTAG
26, Avenue de la S. Porte
CONSTANTINOPLE

ԵՑ ԶԻ ՏՐՈՒԻՐ ամբողջութեան ուղղուած ոճ և գրութիւն

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ կը սկսին ամեն ամսոյ 10ին, 20ին եւ 30ին

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ՊՈԼԻՍՈՑ ՀԱՄԱՐ
12 ամիսը կոնդիկ ղրշ. 75
6 » » » 40

ԳԱՒԱՌԱՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ
Թղթատարի ծախքը մէջ վրայ
12 ամիսը կոնդիկ ղրշ. 100
6 » » » 50

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՀԱՄԱՐ
Թղթատարի ծախքը մէջ վրայ
12 ամիսը կոնդիկ ֆր. 22
6 » » » 11

ԾԱՆՈՒՑԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տողը 5 ղր.
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ

ՍՊԱՆԴԱՆՔԱԿ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ
ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ
ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ

ԿԸ ՍՊԱՍՈՒԻ ԱՐԴԻՆ

Ճիշդ այն ժամանակին, երբ Հայ հասարակութեան ուշադրութեան գլխաւոր առարկայ եղած է Ազգ. Հիւանդանոցի աղէկանց որբանոցի բաժնին առողջապահական կարի անյագստ պայմաններու մէջ գտնուիլը, և մանաւանդ խճողման հետեւանօք թոքախտի նման չարաշուք հիւանդութեան մը այդ մատաղ մանուկներու մէջ տարածուելու երկիւղը այնքան սրտատրոփ յուզումի մը մատնած է սրտի և զգացումի տէր բոլոր անձերը, հրապարակ կ'ելլէ Ս. Փրկչեան Ազգ. Հաստատութեան 1899 յունվար 1էն ցդեկտ. 31 տարեկան տեղեկագիրը, որուն մէջ Հիւանդանոցի Պատ. Հոգաբարձութիւնը մերկապարանոց հասարակութեան առջեւ կը պարզէ նոյն բակութեան առջեւ կը պարզէ նոյն բազմաճիւղ Հաստատութեան վիճակը, իր կատարեալ ճշդութեանը մէջ, առաւելութիւններովը և թերութիւններովը հանդերձ։ կատարեալ և մանրամասն համարատութիւն մըն է ասիկա, որ կ'ըլլայ Ազգ. Վարչութեան և բարեսէր հասարակութեան միանգամայն, բան մը որ խիստ քիչ անգամ տեղի ունեցած է նոյն գիտակերական Հաստատութեան մօտ երեք քառորդ դարու տեւողութեան միջոցին։ Եւ յիրաւի, ինչպէս այժմու բժշկապետ Տքթ. Ն. Տաղաւարեան էֆ. կ'ըսէ առ Տքթ. Մատթէոսեան էֆ.ին, որուն օրով (1868–1872) Ազգ. Հիւանդանոցը կանոնաւորման սկզբնաւորութիւն մը ունեցած է։ Այդ ժամանակմիջոցէն տարիներ ետք 1878 նոյ.ին տղաքցեալ Տքթ. Օրմանեան Հիւանդանոցին բժիշկ կարգուելով, երկու յիշատակելի տեղեկագիրներով կ'օժտէ Հիւանդանոցը, պատկերացնելով անոր վիճակը 1878 նոյ.16էն մինչ 1882 դեկ. 31, և 1883ի սկիզբէն մինչեւ 1886ի վերջը։ Եւ ասոյ դարձեալ ընդմիջում մը մինչեւ 1891ի վերջերը, որմէ ետքը մինչեւ 1894ի վերջերը կը հրատարակուին երկու տեղեկագիրներ, մին Հոգաբարձութեան և միւսը Տքթ. Եադուպեան էֆ.ի կողմէ։

1894էն մինչեւ այսօր ուրիշ տեղեկագիր հրատարակուած չկար ուրեմն Ազգ. Հիւանդանոցի վիճակին մասին, և այժմու Հոգաբարձութիւնը, որ 1898 օգոստ. 4ին պաշտօնի կոչուելու պահուն նիւթական չատ աննպաստ վիճակի մէջ և խանգարեալ պիւտճէով գտած եր Հիւանդանոցը, իր ներկայ տեղեկագրին մէջ կը պարզէ բոլոր այն չանքերը որոնք—աշակցութեամբ Տիկնանց և Որբանոցի կրկին խնամակալութեանց, և զօրավիգ ունենալով կայս. կառավարութեան բարձր հովանին և չնորհը և ազգայիններու նուիրատուութիւնները,—եղած են և կ'ըլլան նոյն Հաստատութեան հիմնական բարեկարգութեան համար։

Արդէն ծանօթ են ժողովրդեան՝ հասոյթի աղբիւրներու յաւելման մասին Հոգաբարձութեան ըրած չանքերը, քանի որ «Փոխան Ծաղկեպսակի» և «Փոխան Ծաղկեփունջի» նուիրատուութեանց ցանկերը օրը օրին կը կարդան ընթերցողները, և քանի որ մէջտեղն է այն համակիր ընդունելութիւնը, զոր հայ հաս րակութիւնը ըրաւ երկու տարիէ ի վեր հրատարակուող Ընդարձակ Տարեցոյցներուն։

Բայց մանաւանդ հաճոյքով մը կը յիշատակենք այն բարեկարգութիւնները որոնք այժմու Հոգաբարձութեան օրով կրցած են իրագործուիլ։ Այն մեկ մտածութ անուշ չուրէն զատ զոր հիւանդանոցը ունէր եէտիգուլէի պարպային մօտ, և որ Արքայեան Ցարութիւն էֆ.ի նախաձեռնութեամբ կատարուած հանգանակութեան մը արդիւնքովը կրցաւ հիւանդանոց բերուիլ, կարելի եղած է նաեւ հետեւեալ գնահատելի արդիւնքները ձեռք ձգել։—

Ա. Աչխատող յիսարներու յատուկ 40 անկողիններ պարունակող ննջասրահի մը ու իրեն յարակից մասերով չէնքի մը շինութիւնը՝ որ աւելի քան 600 ոսկւոյ ծախսուց տեղի տուած է։

Բ. Թէրմօ-ւիֆոն անուանուած տաք ջուր պատրաստող կաթսայ մը հաստատուած է արանց Հիւանդանոցին մէջ, որ տաք ջուր կը մատակարարէ ոչ միայն Ջրթրուժական սրահին, այլեւ արանց Հիւանդանոցի, Ծերանոցի ու Ծխմարանոցի ամէն յարկերուն։

Գ. Արանց Հիւանդանոցը օժտուած է Ջրաբուժական ընդարձակ սրահով մը։

Դ. կանանց Հիւանդանոցի և աղէկանց Որբանոցի ճեմիչները եւրոպական դրութեան վերածուած են, ջերմ գարշահոտութենէ։

Ե. Տնօրէնութեան գրասենեակը Հեռաձայնի թելերով կապուած է Հաստատութեան զանազան բաժիններուն ու յարկերուն հետ։

Զ. Հաստատութիւնը ունեցած է Քիմիաբանական - տարրալուծական աշխատանոց մը։

Է. Արանց Հիւանդանոցինհամար Բարիզէն բերուած են աննդոց բաշխման յատուկ երկու սայլակներ։

Ը. Վիրաբուժական գործողութեան ենթարկելի հիւանդաց տեղափոխութեան համար մասնաւոր սայլակ մը չինուած է։

Թ. կանանց Հիւանդանոցին մէջ պատրաստուած էվիրադարմանի յատուկխուցիկ։

Ժ. Մեռելոց տեղափոխութեան համար ձեռք բերուած է մասնաւոր կառք մը։

Ա յս բարեկարգութիւնները և ուրիշներ, որոնց մանրամասնութիւնը կը տեսնուի բժշկապետ Տքթ. Տաղաւարեան էֆ.ի տեղեկագրին մէջ, անչուշտ սրտի մեծ հրճուանք պիտի ազդեն հայ հասարակութեան, քանի որ ատոնք պիտի սատարեն Ազգ. Հիւանդանոցը նմանօրինակ հաստատութիւններու է՛ն բարեկարգեալներէն մէկը ընելու, և վերջնելու այն արհաւրոտ երկիւղը զոր «Փրկիչ» բառը կ'ազդէ մեր ժողովրդեան մանաւանդ պզքատ դասակարգին մէջ։ Բայց Հոգաբարձութիւնը ինքն ալ կը խոստովանի թէ տակաւին չատ բաներ կան ընելիք, որոնց պէտքը զգացուած և գործադրութիւնը յառաջկային թողուած է։

Ատոնց գլխաւորներն են։

Ա. Ջրաբուժական սրահի մը հաստատութիւնը կանանց Հիւանդանոցին մէջ։

Բ. Սննդոց բաշխմանց սայլակ մը կանանց հիւանդանոցին համար։

Գ. Թէրմօ-ւիֆոնի կաթսայի մը հաստատութիւնը կանանց բաժնին մէջ, որ տաք ջուր մատակարարէ կանանց Հիւանդանոցի, Ծերանոցի, Ծխմարանոցի և աղջկանց Որբանոցին։

Դ, Ծխմարաց պարագային մէջ խելագարները արեգական դէմ պատսպարելու համար տազաւարներու հաստատութիւնը։

Ե. Հիւանդանոցի մէջ անունդներն վարի յարկէն վեր հանելու համար վերելակներ (ascenseur)։

Զ. Մանրացոյց մը, Ներքահատ (microtome) գործի մը, և Ներոց(etuve)մը Հիւանդանոցի աշխատանոցին համար։

Է. Արանց Ծխմարանոցի մասնաւոր ննջասենեակներ։

Ը. կանանց Ծխմարանոցի մէջ կատաղիներու համար յատուկ խցիկներ։

Թ. Հականերխական ջերոց մը։

Խիստ կարեւոր պէտքեր են ասոնք, և ուրիշ չատ թերութիւններ կան նշանակուած, Հիւանդանոցի բժիշկներուն՝ Տքթ. Տաղաւարեանի և Տօքթ. Մոնճէրիի տեղեկագիրներուն մէջ։ Լաւատես է միայն Տքթ. Զարդարեան էֆ., որ կը յայտարարէ թէ «արդի յառաջդիմութեան համեմատ վիրաբուժական բաժինը հարստացնելու համար ո և է զոհողութիւն չէ խնայուած»։

Հիւանդանոցի Հոգաբարձութիւնը՝ իր բոլոր առաւելութիւններովը, թերութիւններովը, պէտքերովը հանդերձ ժողովրդեան աչքին պարզելով վիճակը Աղուին Տանը և անոր յարակից բոլոր ճիւղերուն, Որբանոցին, Ծերանոցին, Անկեալոցին, եւն. եւն., չատ նպատակայարմար գործ մը կ'ընէ ուրեմն։ Այնպիսի Հաստատութիւն մը, որ գլխաւորաբար ժողովրդեան նուէրներովը կանգուն մնալու ահսկանուած է, պէտք է իր բոլոր կողմերովը ծանօթացուի ժողովուրդին, որպէս զի տաք սրտով վերաբերուի անոկայ այդ Գթութեան յարկին։ Չենք յիշեր այն մեծ օգտակարութիւնը զոր այդպիսի տեղեկագիրներ ունին բժշկական-մասնագիտական տեսակէտով։

Մինչեւ հիմայ եկող գացող Հոգաբարձութիւններ ալ, չատ գովելի չանքեր ըրած են ազգին այս բարեսիրական Հաստատութեան վիճակը բարելաւելու համար։ Բայց ճշմարիտ ա՛ն մէկն ալ իրենց գնահատողներուն հետ ունեցած են իրենց քննադատողները։

Այժմու Հոգաբարձութիւնը կրնանք ըսել թէ այդ բոլորին մէջ բացառութիւն կը կազմէ այն ընդհանուր գոհունակութեամբը, զոր իր խղճամիտ չանքերուն չնորհիւ կրցած է ներշնչել ազգին ամէն կարգի անհատներուն, և ներկայ տեղեկագրին հրատարակութիւնն ալ գրաւականն է անոր սրատագին փափաքին, որով կ'ուզէ աւելի կանոնաւոր տեսնել իր խնամոց յանձնուած Հաստատութիւնը։

Եւ ազգը, այս տեղեկագիրը կարդալէ ետքը, խորապէս պիտի զգայ թէ նուիրական պարտականութիւնը ունի օժանդակելու աւելի բարեկարգ վիճակի մը մէջ դրուելուն այն հաստատութեան որ իր տունն է պարզապէս։

ԶԱՐՄԱՑԱՐ

ԳԱԻԱՌԻ ԿԵԱՆՔԸ

(ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ «ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿԻ»)

ՈՒՐՖԱ, 8 փետր 1901

Գոհացուցիչ տեղեկութեամբ մը կը սկսինք այսօր թղթակցութիւնս, կարմունջ գիւղի մէջ սկսուած օգտակար ձեռնարկ մը ծանուցանելով։ Քանի մը ամիս առաջ նոյն գիւղի դպրոցին մէջ Առաջնորդ Տէրտէրի Հօր կարգադրութեամբ բացուած ըլլալով կիրակնօրեայ լսարան մը, անկէ ի վեր անընդհատ կանոնաւորութեամբ կը չարունակուի այդ օգտակար հաստատութիւնը, որուն յառաջացման համար կը չանայ ու կը քարոզէ տեղւոյն նորընծայ կարապետ քհ. Նիկողոսեան։ Սոյն տողերով կ'ուզենք քաջալերել այդ քահանան, որուն ու իրենեէներու յարատեւ չանքերուն մեծ կարօտութիւն կայ, հետզհետէ քիչ չատ լուսաւորելու համար գիւղին յետամնաց հասարակութիւնը, որ աւերիչ ու յետադիմական դրութեան մը մէջ մոլորած տարիներ ի բուն իր բազմերանգ վէճերուն ժխորովն է միայն որ կը նշանաւորէ իր գոյութիւնը։ Զանց չենք ըներ յիշել թէ բարեբաղդաբար կարմունջ իր մէջ ունի Ծակոր էֆ. Նազարէթեանի պէս քանի մը անկեղծ դպրոցասէրներ, որոնց չանքին չատ բան կը պարտի կրթական գործը, կարմունջի մէջ։ Այդ քիչուոր դպրոցասէրներէն մեկն էր Ծակոր Շուշանեան ա-

նուն անուս բայց ազնիւ ու բարեսիրտ անձը, որ քանի մը ամիս առաջ մեռաւ, իր բոլոր անչարժ ստացուածքը (պարտէզ, տուն, խանութ) դպրոցի օգտին գործածուելու համար գիւղի եկեղեցիին կտակելով։ Ամէնքի բարեպաշտ հանգուցեալին կտակն ալ փճանալու վիճակուած էր, ինչպէս կրնայ գուշակուիլ, ժառանգորդ...ցեցերուն կողմէ, ինչ ինչ օրինական ձեւակերպութեանց պակասին պատճառով. բայց Առաջնորդարանի կորովի միջամտութեան և ազդու միջոցներուն չնորհիւ նոյն իսկ այդ ժառանգորդներուն համահաճոյութեամբ, երկու չաբաթ առաջ վերջնական հաստատութիւնը գտաւ հանգուցեալ գեղուկ դպրոցասէրին կտակը։

Երբ թեմական գոհացուցիչ գործեր կը յիշենք, բնականաբար մեր միտքը կ'անդրադառնայ նորչէն տեղական գործերուն, պզտիկ լալու համար անոնց մէջ ալ գոհացուցիչ երեւոյթներ։ Բայց չաբաթուան է՛ն ուչագրաւ յուչերը կը դառնան Ս. Սարգսի չուրջ։ Գոնէ բարեպաշտութեան հետքերը չկորուսած գաւառի այս միջավայրին մէջ, ընտանեկան երդիքի տակ չաբաթուան մէջ մատղաչաւուի նուիրումը եղաւ Ս. Սարգսի պահքը, ըստ ժողովրդական բացատրութեան, թէեւ տօնացոյցը «Առաջաւորաց» անունով մակագրած ըլլայ զայն։

Ծիչենք անցողակի թէ ամէնէն չատ ազգասէր անձնական կը սպասէ Ս. Սարգսի տօնին, որ նկատուած է ձմեռնային ցուրտերէն ետքը չերմաբեր եղանակը «ձմեռ-գարուն» ժամանակամիջոցին։ Օգտին մեղմ եղանակը, կարծես հաւատքի չերմութիւնն ալ իր հետ կը բերէ։ Եռօրեայ, մինչեւ իսկ հնգօրեայ ծոմապահութեան վազեմի բարեպաշտիկ սովորոյթը նորէն կենդանութիւն կ'առնէ, յիշեցնելով —թէեւ նպատակի բացորոշ տարբերութեամբ — ծոմապահութեան ծանօթ հերոսը՝ Նոր Աչխարհի Թէնները։ կան տակաւին այնպիսի չերմեռանդներ,—դիւրահասկնալի է անչուշտ որ կիներու և... նչանածի կարօտը քաշող քիչ մը մեծցած տղչիկներու մէջ ըսել կ'ուզենք —որոնք պահքի երկուչաբթիէն սկսած 3էն մինչեւ 5 օր ալ անսուաղ կը կենան։ բայց Ս. Նշանի չուրէն, ուրկէ չորեքչաբթի ճաչու ժամուն՝ Ս. եկեղեցիին մէջ կը խոմէն քչիկ մը, նոյնը ընելով ուրբաթ իրիկուան ձէթատաճկացութեամբ, Ս. Սարգիս վանքի տաճարին մէջ, չաբաթ առաւօտ ծոմերնին լուծելու համար։ Մեր «հաւատուորիկ» կիները, տարբեր չերմեռանդութիւն մըն ալ ունին, որուն համար սակայն մեր չնորհաւորութեանց չեն կրնար սպասել։ Անոնք, պահուրներուն ծոմը լուծելուն առթիւ, պտ-ը-չանամ անուանով կին արմատի յատուկ կերուխումի խրախճանքներ կը սարքեն, ապաչխարութեան նուիրուած այդ չաբթուան մէջ, որոնց տարիներ առաջ կ'ընկերանային նաեւ կոյր նուագածուներու չալչին ու չոփչին։

Երբ նիւթական դժուարութիւնները չեչտուած չըլլային, անչուշտ չատ չպիտի զարմանայինք չռայլափող այդ հին սովորոյթի կրկնութիւններուն համար։ Բայց նիւթական անձուկ պայմաններու տակ չատ անհեթեթ կը գտնենք—ըսենք առակարար —«Ես որ կասը հին կանգունով չափելու», կամ «Ես որ գինին՝ հին տիկերու մէջ լեցնելու» այս անխորհուրդ ընթացքը։ Ծանօք խմացուած է որ այս անգամ եղած են պ+ քանի՞ յատուկ «խանմիականի» համախմբումներ, որոնց անլի, անճաչակ 3 4 ժամուան խրախճանքին համար 5 600 ղր. վատնուած են։ Աւելի չեչտուած կսկիծով մըն ալ խնդած ենք որ 5 6 ազգասէր կիներէ բաղկացած խումբ մը «բարեկամուհիներ» կերեւի թէ անտարբեր կեցած չըլլալու համար Ս. Սարգսի ընձեռած առիթէն, հանգանակութեամբ քիչ մը ապրիլը, ոսպ ու... օղի գնելով խանութպանէ,—ինչ որ ակներեւ կատարեալ անտեղութիւն է մեր գաւառացիին համար —իրենք ալ չէյֆով մը «բորբոսնին թափած են» անցած չաբթուն։ Աչքէն առաջ այսպիսիներու համար կը խնդրենք Ս. Սարգսի չնորհքը։

Գ. Կ. Ո.

ԱՓՐԻԿԷ ԵՐԿՐԱԽՈՒՉՈՒԱԾ

ԳԱՂՈՒԹՆԵՐԸ ՇԱՏՑԱԾ

Ա.

Ափրիկէ, որուն այսպէս անուանուելուն պատճառն անդամ մարդկութիւնը կ'անգիտանայ, հողագունտին գերազանցօրէն խորհրդաւոր ու գաղտածածուկ մասերէն մեկը եղած է երկար ատեն։ Զորն կողմէն հիւրամերժ ծովերէ, ընդարձակ, չոր ու ցամաք անապատներէ, բարբարոս ժողովուրդներէ չրջապատուած, եւրոպացիներու Թէ՛ գիտական հետազոտութեանց և Թէ վաճառականական չահախնդրութեանց չատաւօրէն կը դիմադրէր։ Եգիպտոս. Նեղոսի վերին Աւազանը, Պերպերիատան, որ նախապատմական ժամանակներէ է վեր Մէյերկրականի ծովեզրեայ մը պատմական Քաղաքներու թատերավայրը եղած են, Աբեւելեան և Արեւմտեան եզերքներէն մեկ քանի մասեր։ Ահա՛ Ճունց և Հռոմայեցւոց ամբողջ ճանչցած ու գիտցածը Ափրիկէի մասին։

Վասքօ տէ կամայէն վերջը որ առաջին անգամ ըլլալով Բարեյուսոյ Գլուխը գըտաւ ու անկէ դէպի վեր դառնալով Հնդկաստան ուղեւորեցաւ, գրեթէ երկուք ու կէս դարեր կրնանք ըսել, յուզէշտս անցան, Գիտութեան, Պատմութեան, Աչխարհագրութեան տեսակէտով, վասն զի այս երեքէն և ոչ մին կրցաւ այդ երկար ժամանակամիջոցին մէջ Սեւերու երկրին վրայ ո և է նոր տեղեկութիւններ աւելով արձանագրել իր էջերուն մէջ։

1769ին Ճէյմս Պրուսի Հաքէչաստանի մէջ ըրած ճամբորդութիւնէն է որ Ափրիկէի համար գիտաերու, երկրախուզութեանց դարը սկիզբ առաւ։ 1788ին Լոնտոնի մէջ «Ափրիկեան Ընկերութիւն» անունով ընկերութիւն մը կազմակերպուելով, երկրախոյզներ պատրաստուեց, ու անոնց ամէն մէկին տուաւ գիտական և աչխարհագրական ծրագիրներ։ Միւնկօ Բառք և Հոռնըման առաջին անգամ ճամբայ ելլողներն եղան, և ահա այդ առեներէն ի վեր, այս սրտեռանդն չարժումը դէպի անծանօթը, դէպի Ափրիկեներու ամայածածուկ երկիրը անդադար չարունակուեցան մինչեւ մեր օրերը։

Բանի մըմեծ, անվեհեր ու քաղաքակրթիչ ձեռնարկներ, կամ լաւ ևս է ըսել գաղթականութիւններ, ազդու և զօրաւոր մղում տուին այդ գիտական-աչխարհագրական բարեչրջող խուզարկումներուն։ Առնցմէ առաջինը եգիպտոսի գիտական խուզարկութիւնը եղաւ։ Ասոր յաջորդեց 1815ին Անգլիացիներու կողմէ Բարբարիայի մէջ հաստատուած գաղթականութիւնը, Այս նչանաւոր խրկրախուզութիւնները— ինչպէս նաեւ վերջերս կատարուածները — երեք անհրաժեչտ պէտքեր — հոգեկան, մտաւորական, նիւթական — գոհացնելու համար եղած են։

Գիտական հետաքրքրութիւնը, կրօնական եռանդը կամ քարոզչու մարմարը մէկ կողմէ, վաճառականական չահախնդրութիւններու մրցումը միւս կողմէ բազմապատկեցին գաղթականութիւններու թիւը և փութացուցին աչխարհիս ու մարդուն կեանքին ընթացքը դէպի յառաջ, ըլլալով երբեմն զօրաւոր խթաններ մեկմեկէ աւելի խրթխռուող։ Տ'Ապատիի, Պառթի, Տիվէյրիէի պէս գիտական հետաքրքրաչարժ խուզարկութիւններէ, քննութիւններէ մղուած գիտնականներ, Ռիզարասըն, Լիվինկսթընի, Բուայեռատի նման Քրիստոնէական զգացումներով տոգորուած միսիոնարներ։ Ուրնէ Քայիէի, Սթէնլիի, Քամըրունի պէս բազդախնդրական ակնկալութիւններէ չլացած ու դրդուած ճամբորդներ իրենց աչակցութիւնը նուիրեցին այդ ընդարձակ, անճանաչ, տանճաձեւ երկրին ծանօթացման և մարդկութեան նոր չահու աղբիւրներ ստեղծելու գործին։

Այս պատմական ծանօթ անձերը դժուարին այլ ակայն ապահով քայլերով Ափրիկէի հիւրամերժ ու անմատչելի եզերքներէն հետզհետէ դէպի ներսերը գացին, մինչեւ իր սրտին խորերը թափանցեցին։ Այս յառաջդիմական ընթացքը

Թէեւ առաջները դանդաղ վիճակ մը ունէր, բայց երթալով սաստկացաւ ու չոգեպինդ յառաջանալով եկաւ յանգեցաւ իրաց այնպիսի կացութեան մը, և այնպիսի տենդոտ հանգամանք մը ստացաւ որ, այսօր եւրոպական տէրութիւնները իրարու ձեռքէ կը յափշտակեն ո և է նոր շահաստան իրենց արտադրութեանց համար։ Ասկէ զատ իրենց խուզարկած երկիրներուն տիրանալու ու զանոնք խաղացնելու անզուսպ մարմաջը, Թոքախտի միքրոպին պէս զիրենք կ'ուտէ։

Ստորեւ կը նշանակենք Ափրիկէի մեծ երկրախոյզներուն ցանկը, (1795էն մինչեւ 1899)։

Մունկօ Բառք (1795-1806), ճամբորդութեան տեւողութիւնը)։ Անգլիացի. Վերին Նիկէրի աւազին երկրախոյզը, Պուսայի մէջ մեռած։

Ռընէ Քայիէ (1827-1828) Ֆրանսացի. անցաւ Սահարայի և Սուտանի մէջէն, Սիէրա-Լիոնէէն մինչեւ Թանճէր ճամբորդեց։ Թոմպուքթուն առաջին անգամ մեզի ծանօթացնողը այս երկրախոյզը եղաւ։

Տ'Ապատի (1837-1849) Ֆրանսացի. 12 տարի Վերին Հապէշստանի մէջ անցուց ու ամէն կողմերը խուզարկեց։

Լիվինկսթըն (1840-1873) Անգլիացի այս համբաւաւոր երկրախոյզը իր արդիւնալից կեանքին 30 տարին Ափրիկէի մէջ անցուց ու հոն մեռաւ։ Իր ճամբորդութիւնները երեքի կը բաժնուին. առաջինը որ 1849էն 1856 տեւեց, Բարեյուսոյ Գլուխէն մինչեւ Լօանտա և անկէ ալ Զամպէզի գետաբերանը—սակայն իր վերջին գիւտը եղաւ—այսինքն Ափրիկէի հարաւային ծայրէն մինչեւ իր քառորդը դէպի Արեւմուտք, և անկէ ալ ճիշդ դիմացի կողմը ըրած վտանգալից խուզարկումները եղան։ Երկրորդ ճամբորդութիւնը (1858-1864) Զամպէզի աւազանին, Քիռուա և Նիասսա լիճերուն գիւտերէն կը բաղկանայ։ Իսկ երրորդն ալ (1866-1873) Մօէռօ և Թանկանեօլօ լիճերուն գիւտերովը նշանաւոր հանդիսացաւ։ Ահա այս վերջին լիճին եզերքներուն վրայ, Զիտամպօի մէջ է որ իր բազմաշխատ և բեղնաւոր կեանքը 1873 մայիս 4ին վերջ գտաւ, ճամբորդելէ, քալելէ հալած ու մաշած։

Պառթ (1849-1855) Գերմանացի այս ճամբորդը Լիվինկսթընի հետ, դարուս Ափրիկէի երկրախոյզներու ցանկին մէջ է'ն հանրածանօթ դէմքերէն եղաւ։ Սահարան կտրեց անցաւ ճամբորդելով Ափրիկեան Տրիպոլիսէն Քուքա, որ ըսել է մինչեւ Չատ լիճը, ու յետոյ Սուտանի երկրախուզութեան ձեռնարկեց Քուքայէն մինչեւ Թոմպուքթու երթալով։

Անտէրսըն (1850-1854) Շուէտացի. իր երկրախուզութեանց իբր ասպարէզ, Հարաւ. արեւմտեան Ափրիկէն ընտրեց։

Վօժէլ (1853-1856) Գերմանացի. Զատի, Պօռնուի, Պակիրմիի շրջակաները երկրախուզեց և Ապէշըրի մէջ սպաննուեցաւ։

Պիւրթոն և Սբէք (1857-1859) Անգլիացի երկու քաջարի երկրախոյզներ, որոնք ձեռք ձեռքի տալով Թանկանիքա և Վիքդորիա-Նիանզա, Արեւելեան Ափրիկէի այս երկու խոշոր լիճերը գտան, և այս գիւտը Ափրիկեան երկրախուզութեան է'ն մեծ և է'ն կարեւոր եղելութիւններէն մէկը համարուեցաւ։

Գ. ՊԵՉԱՉ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ

ԿՈՄՍ ՖԻՒԼՕՎԻ ՃԱՌԸ

ԱՆԳԼԵՒԳԵՐՄԱՆ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ. — ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐԸ ՌՈՒՍԻՈՅ ՀԵՏ

Գերմանիոյ Ռայխշթակին անցեալ երեքշաբթի նիստին մէջ վարչապետ կոմս Պիւլով արտասանեց քաղաքական մեծ ճառ մը, որուն կը սպասուէր ժամանակէ մը ի վեր։ Գերմանիոյ խորհրդարանը և հանրային կարծիքը կը փափաքէին լուսաբանութիւններ ստանալ Էտուըրտ Է. Թագաւորին գահակալութենէն ի վեր Գերմանիոյ և Անգլիոյ միջեւ գտնուած յարաբերութեանց, ինչպէս նաև դրացի Ռուս կայսրութեան հետ Գերմանիոյ ունեցած յարաբերութեանց վրայ։ Գերմանիոյ վարչապետը իր ճառին մէջ մասնաւորապէս գոհացում տուաւ այս երկու կէտերուն մասին եղած ակնկալութեանց։

«Կայսեր Անգլիա ուղեւորութիւնը, ըսաւ, ոչ քաղաքական այցելութիւն մը եղաւ և ոչ ալ արքունիքի այց մը, այլ անոր շարժառիթն էր մարդկային պարզ զգացում մը։ Անգլիոյ վեհապետին փոխուիլը ո և է փոփոխութիւն բերած չէ Անգլիոյ և Գերմանիոյ յարաբերութեանց մէջ։ Թերեւս գտնուեցան մարդիկ, որ յուսացին թէ այդ փոփոխութիւնը անհրաժեշտ ազդեցութիւն մը պիտի ընէ երկու երկիրներու յարաբերութեանց վրայ։ Այդ յոյսը չէ իրականացած։ Լորտ Րօպէրդսի պատուանշան մը տրուած ըլլալու խնդրութիւնը Բրուսիոյ արքունիքին իրաւունքներու սահմանին մէջ է, և արդէն ատիկա քաղաքական ո և է նշանակութիւն չունէր։»

Կոմս Պիւլով ուրիշ ոչ նուազ շահագրգիռ խնդրոյ մը անցնելով ըսաւ.

«Գալով Ռուսիոյ հետ մեր յարաբերութեանց, ես համոզուած եմ թէ մեր քաղաքականութեան էն մեծ ջանքերէն մէկն է ամէնէն բարեկամական դրացիութեան յարաբերութիւններ պահել այս տէրութեան հետ (Ծափեր աջակողմէն)։ Համոզուած եմ թէ Գերմանիոյ և Ռուսիոյ շահերը քով քովի կ'ընթանան խնդիրներու մեծ մասին մէջ, և թէ երբեք չկայ խնդիր մը, որուն մէջ գերմանեւռուս շահերը իրարու հակառակ գան, բաւական է որ երկու կողմէ ալ քիչ մը բարի կամեցողութիւն ցոյց տրուի։ Երկու կայսրութիւնները ոչ մէկ խնդրոյ մէջ ո և է անհաշտ հակառակութեամբ բաժնուած չեն իրարմէ։ Բայց այս ուղղութեամբ իսկ կ'ուզենք որ Գերմանիա կատարեալ հաւասարութիւն վայելէ։ Գերմանիա օտարներէն այնչափ միայն կախեալ է, որչափ օտարները կախեալ են իրմէ։ (Բուռն ծափեր աջակողմեան և ձախակողմեան նստարաններէն)։ Ենթադրել թէ մենք պատրաստ պիտի ըլլանք ամէն պարագայի մէջ, առանց վիճաբանելու կամ քննադատելու հետեւիլ ո և է օտար տէրութեան մը քաղաքական ուղղութեան, ատիկա ոչ թէ բարեկամութեան ապացոյց մը, այլ հպատակութեան գործ մը սպասել է պարզապէս։» Պ. Պիւլով եզրակացուց թէ Գերմանիոյ քաղաքական անփոփոխ ուղղութիւնը ո և է ազդեցութիւն չի կրեր ազգականական յարաբերութեանց յիշատակներէ։

Արմտեաց տուրքին յաւելման մասին Պ. Րիխթէրի ըրած մէկ ընդդիմութեան վրայ, կոմս Պիւլով հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրաւ նոյն խնդրոյն մասին։

«Նկատի առնելով այն տագնապը որուն ենթակայ է այս միջոցին երկրագործութիւնը, բացարձակապէս անհրաժեշտ կը համարիմ ցորենի և հաճարի մաքսատուրքին յաւելումը։ Տուրքերու այս յաւելումները պէտք է սակայն սահմանափակուին գերման ճարտարագործութեան արտադրութեան և արտածութեան յաջողութիւններովը, ինչպէս նաև գերման գործաւորին կեանքի նպաստաւոր պայմանները պահպանելու հոգածութեամբը։ (Աղմուկ ընկերվարականներու նստարաններէն)։ Գերման գործաւորին բարեկեցութիւնը (Ընկերվարականներուն դառնալով) ձեզի չափ կառավարութեան ալ հոգածութեան առարկան է։ Չեմ կրնար աւելի մանրամասն բացատրութիւն տալ տուրքերու յաւելման ընդհ. պայմաններուն վրայ, որովհետեւ Դաշնակցային Խորհուրդը տակաւին որոշ եզրակացութեան մը չէ յանգած այս մասին։ Բայց կրնամ սա կէտը հաւաստել թէ կը բաղձանք նորէն ընդունելի պայմաններով մաքսային դաշնագիրներ կնքել միւս պետութեանց հետ։»

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ.— Լօրտերու ժողովին մէջ. — Անցեալ երկուշաբթի օրը ամբողջ Լոնտոնի մէջ խօսակցութեան միակ առարկան էր այն պայքարը որ Լօրտերու ժողովին մէջ նոյն օրը մղուեցաւ Լորտ Լանստաունի և լորտ Ուոլզլիի միջեւ, բանակին ընդհ. սպարապետին և պատերազմական նախարարին յարաբերութեանց մասին։ Այնպէս որ նոյն իրիկունը պահպանողականներ և ազատականներ չկային, այլ Ուոլզլիի կամ Լանստաունի կուսակիցներ միայն։ Ինչպէս յայտնի է Լօրտերու ժողովին նոյն նստին մէջ, պատերազմական նախորդ նախարարը խիստ բառերով յանդիմանած էր նախորդ սպարապետը՝ իրեն տրուած իրաւունքներէն օգտուիլ չկրնալուն համար։ «Եթէ լրջօրէն աշխատէիք ձեր գործին, ըսած էր լորտ Լանստաուն, Հարաւ. Ափրիկէի մէջ շատ դժուարութիւններէ և ձախողութիւններէ ազատ պիտի մնայինք»։ Լորտ Ուոլզլի պատասխան չտուաւ ասոր, բայց գրեթէ բոլոր թերթերը սա իմաստով հատուածներ հրատարակեցին.—«Եթէ լորտ Ուոլզլի իր ժամանակը, կորովը և իմաստութիւնը չկրցաւ նուիրել հանրային օգտին, դուք որ անոր պետն էիք, և պաշտօն ունէիք հսկել անոր վրայ, դուք որ անոր գործերուն համար պատասխանատու էք Խորհրդարանին առջեւ, իր պաշտօնը վերջանալուն սպասեցիք այս բանը ըսելու համար։ Մինչեւ հիմայ ի՞նչ բանեցաք։ Ինչու չհսկեցիք որ լրջօրէն իր գործին պարապի։» Լօրտերու ժողովին երեքշաբթի նստին մէջ գրեթէ այս իմաստով պատասխաններ տրուեցան լորտ Լանստաունի։ Լորտ Րօզպէրի աւելի առաջ երթալով յանդիմանեց ոչ միայն պատերազմական նախորդ նախարարը, այլ և ազգային պաշտպանութեան հոյակապ յանձնախումբը՝ լորտ Լանստաունի վրայ պէտք եղածին չափ չհսկելուն համար։

Լորտ Սալզպըրի ջանաց իւղ լեցնել այս փոթորկեալ ծովին վրայ, յայտարարելով թէ լորտ Լանստաուն երբեք նպատակ չունէր լորտ Ուոլզլիի անձնականին վրայ յարձակելու։ Եւ յարուցուած խնդրոյն վրայ հետեւեալ վճիռը տուաւ.

Լորդ Սալզպըրի. — Պէտք է գէշ աչէկ յարմարինք իրաց ներկայ վիճակին։ Ինչ որ ալ ըսեն և ընեն, հարկ է միշտ սա եզրակացութեան յանգիլ։— Բանակը պէտք է կառավարուի Խորհրդարանին՝ այսինքն պատերազմական նախարարին կողմէ, որ պատասխանատու է Խորհրդարանին։ Եւ երբ կարծիքի ո և է անհամաձայնութիւն ծագի, սպարապետը պէտք է համակերպի պատերազմական նախարարին կարծեաց։ Կարելի է որ ասիկա հաճելի չթուի զինուորականին, բայց պէտք է այսպէս ըլլայ։» Ամէն մարդ խոնարհեցաւ լորտ Սալզպըրիի այս լուրջ վճռին առջեւ։ Միջադէպը փակուած պիտի նկատուէր, երբ խօսք առաւ յանկարծ Լորտ Ուոլզլի; որ յայտարարեց թէ չպիտի պատասխանէ լորտ Լանստաունի այնքան թեթեւօրէն ըրած խիստ յարձակումներուն, բայց կը խնդրէ լորտ Սալզպըրիէն իր կարծիքը վերապահել յառաջիկային, երբ թերեւս ինքը, լորտ Ուոլզլի առիթ ունենայ բացատրութիւններ տալու այս մասին։

ԱՂՄԿԱԼԻՑ ՆԻՍՏ ԱՆԳԼԻՈՅ ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎԻՆ.— Երեսփ. ժողովին երեքշաբթի նիստին մէջ մէկ քանի անկարեւոր վարկերու յաւելման մասին վիճաբանութիւններ կատարուելու պահուն էր որ Իռլանտացի երեսփոխանները նստաշրջանի սկիզբէն ի վեր իրենց հետեւած ընթացքին համաձայն սկսան այն աստիճան աղմկալից ցոյցեր ընել, որ մարդ ինքզինքը Բալէ Պուրպոնի կամ Րայխշթակի ժողովասրահին մէջ պիտի կարծէր։ Խնդիրը քուէի տրուիլ որոշուելուն վրայ, խափանարար ցոյցերուն հեղինակ 16 Իռլանտացի երեսփոխանները հրաւիրուեցան ժողովասրահէն մեկնելով քուէարկութեան սրահներն անցնիլ։ Բայց ասոնք հիանալի միաձայնութեամբ մը մերժեցին մեկնիլ և սկսան պոռչտուքներ արձակել։ Այն ատեն ատենապետը գերագոյն պատիժ մը տուաւ ասոնց, փոխանակ իրենց ընտրական շրջանին, բուն իսկ իրենց անունովը կոչեց զանոնք մի առ մի։ Միւս կողմէ Պ. Պալֆուր առաջարկեց որ այս տասնեվեց «յարգելիներ»ը առժամապէս վտարուած համարուին Երեսփ. ժողովէն։ Այս առաջարկը սաստիկ մեծամասնութեամբ քուէարկուեցաւ, և այդ վայրկեանէն գործը բոլորովին խանգարուեցաւ։ Տասնեվեց երեսփոխանները մէկ ձայնով պօռացին թէ բանի ուժին առջեւ միայն տեղի տան։ Այն ատեն ատենապետը հրամայեց ոստիկաններուն սրահէն ներս մտնել և իրենց տրամադրելի բոլոր միջոցներով արտաքսել Իռլանտացի 16 երեսփոխանները։ Կանոնական ճակատամարտ մըն է որ սկսաւ այդ վայրկեանին։ Ակնթարթի մը մէջ ոստիկաններու գլխարկները օդին մէջ թռչտիլ սկսան, մինչ երեսփոխաններու փողկապները և շապիկի օձիքները գետինը ցրցնուեցան։ Կափամարտի յարձակումներ և գիրկընդխառն կռիւներ եղան նստարաններուն վրայ, որոնք կը հեծէին իրենց վրայ իյնող կափամարտիկներու ծանրութեան տակ։ Վեհաշուք տեսարան մը կը պարզուէր հանդիսատեսներու աչքին. հիանալի խառնուրդ մըն էր թեւերու, սրունքներու, գլուխներու որ իրար կը զարնուէին, մէկզմէկ ջախջախել կ'աշխատէին։ Իռլանտացի երեսփոխան մը Պ. Քրիմ՝ հազիւ կարող եղան զսպել՝ վեց ոստիկաններ միացած։ Դուրս հանուած ատենը շապիկը և տափատը միայն մնացած էր վրան։ Իր անունը յիշատակելի պիտի մնայ պատմութեան մէջ։ Կէս գիշերը ժամ մը անցած հազիւ կարելի եղաւ խաղաղութիւնը վերահաստատել, մի՛նչ տակաւին գետինը ծածկուած էր թեւի կոճակներով, ժամացոյցներով, գօտիներով եւն. եւն.։ Մէկ քանի ոստիկաններ դարմանուելու համար հիւանդանոց փոխադրուեցան։ Վերջապէս խորհրդարանական յիշատակելի գիշեր մը եղաւ այդ գիշերը։

ԱՒՍՏՐԻՈՑ ՐԱՅԽՇՐԱԹԸ բնականաբար չէր կրնար Անգլիացիներէն ետ մնալ աղմկալից նիստերու մասին։ Նոյն երեքշաբթի օրը Աւստրիոյ Երեսփ. ժողովն ալ նշանաւոր եղաւ իր պօռչտուքներովը և կռփի հարուածներովը։ Հոն ալ, ինչպէս յայտնի է, Չեհ արմատականներն և Գերման արմատականներն են խօսք չհասկցող տարրերը։ Չեհ երեսփոխան մը, Պ. Զազվորքա, ելած էր, և իր գաւառաբարբառովը հարցում մը կ'ուղղէր կառավարութեան։ Գերմաններն սկսան ծաղրել և պոռալ.— «Ի՞նչ կ'ըսէ»։ Նախագահը հրաւիրեց բանախօսը որ կարճ կապէ, և ասոր յանդուգն մէկ պատասխանին հետեւանօք, խօսքը առնուեցաւ իրմէ և յաջորդ բանախօսին տրուեցաւ։ Բայց այս վայրկենին Պ. Զազվորքայի բարեկամ Պ. Ֆրէսի նախագահին վրայ խոյանալով, ձեռքէն յափշտակեց բանախօսներուն անունը պարունակող ցանկը և պատռեց։ Ասիկա սոսկալի խառնաշփոթութեան մը սկզբնակէտը եղաւ։ Մէկ քանի Գերմաններ կռուփի հարուածներ տեղացուցին Պ. Ֆրէսիի վրայ, որուն օգնութեան փութացին միւս Չեհերը, իրենց նստարաններուն վրայէն ցատկելով։ Շփոթութիւնը այն աստիճան ընդհանուր հանգամանք մը առաւ որ հարկ եղաւ նիստը դադրեցնել։ Երբ նորէն բացուեցաւ, նախագահը յայտարարեց թէ միջադէպը փակուած է։ Ամէնէն ծաղրելի պարագան հոն է որ Չեհ երեսփոխանները բացարձակ խօսք տուած էին նախագահին թէ խելօք պիտի կենան և աղմուկ չպիտի յարուցանեն։

ՀԱՐԱՒ. ԱՓՐԻԿԷԻ մէջ Անգլիական բանակին և Պօէրներուն միջեւ մղուած կռիւներէն աւելի կարեւոր և շահագրգռական լուրը այն է թէ Լորտ Քիչընըր փետր. 27ին և մարտ 6ին տեսակցեր է Պօէր քաջարի Զօր. Պօթայի հետ։ Այս տեսակցութիւններուն հետեւանօք Լորտ Քիչընըր եօթը օրուան զինադուլ մը տուեր է Զօր. Պօթայի, որպէս զի այս վերջինը ժամանակ ունենայ միւս Պօէր հրամանատարներուն հետ տեսակցելու։ Այս լուրը մասնաւոր կարեւորութիւն մը կ'առնէ մանաւանդ անոր համար որ, լուր կայ թէ Նախագահ Քրիւկէր Ամսդերտամի մէջ յայտարարած է թէ Թշնամութիւնները վերջացած կրնան նկատուիլ, եթէ Զօր. Պօթա և Քիչընըր զինադադար մը կնքեն հաշտութեան պայմաններուն վրայ բանակցելու համար։ Միւս կողմէ Լոնտոնէն հեռագիր մը կ'ըսէ թէ՝ Աֆրիքանտըրներու դաշնակցութեան պատուիրակ Պ. Մէրիման որ ժամանակէ մը ի վեր Լոնտոն կը գտնուի, կը ջանայ անգլիական կառավարութենէն զիջումներ ձեռք բերել, որուն համաձայն Պօէր հանրապետութիւնները Անգլիոյ կցուելով հանդերձ միւս գաղթավայրերուն նման չպիտի կառավարուին, այլ ինքնօրէն իրաւունքներ պիտի ստանան։ Պ. Մէրիման կը բաղձայ տեսակցութիւն մը ունենալ Պ. Չէմպըրլէնի հետ, և անձնապէս անոր պարզել Անգլ. Խորհրդարանին ընելիք խնդրանքները։ Պ. Մէրիման իր բարեկամներուն յայտարարեր է թէ Պօէրները շատ լաւ գիտեն թէ իրենց երկրին Անգլիոյ կցումը անխուսափելի է այլեւս, բայց կը պնդեն որ այժմէն ապահովուի իրենց՝ ինքնօրէն վարչութիւն մը։ Սըր Ա. Միլնըրի ետ կանչուիլը պիտի փութացնէր խնդրոյն խաղաղ կերպով կարգադրուիլը։

ՉԻՆԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐԸ կայուն վիճակ մը ունին այս պահուս։ Տէրութիւններու պահանջումները առայժմ կորսնցուցած են իրենց նշանակութիւնը, և հիմայ օրուան կարեւորագոյն խնդիրն է Ռուսիոյ և Չինաստանի միջեւ գտնուածը, որ սա վիճակին մէջ է.—Ռուսիա Բէդերսպուրկի չինական դեսպանին հետ գաղտնի դաշնագիր մը կը կնքէ, որուն համեմատ քաղաքական և առեւտրական տեսակէտով գործնականապէս իր հովանաւորութեան տակ կ'անցնին Մանչուրիա, Մոնկոլիա, Թարպակաթա, Իլի, Քաշկար, Եարքանդ, Խօթան և ուրիշ տեղեր։ Անգլիական կառավարութիւնը անպաշտօն կերպով կ'իմանայ այս դաշնագրին գոյութիւնը, և անոր բնագիրը ձեռք կը ձգէ։ Ցետոյ հարցումներ կ'ուղղէ Ռուսիոյ, պարզապէս ըսելով թէ այսպիսի դաշնագիր մը գոյութիւն ունի՞, եւ եթէ այո՛, ի՞նչ տեսակ դաշնագիր է այդ։ Ռուսիա կը յայտարարէ թէ ո և է դաշնագիր կամ համաձայնութիւն գոյութիւն չունի, բացի աննշան կարգադրութենէ մը։ Ցետոյ նորանոր հարցումներ կ'ըլլան Չինաց կառավարութեան, որ այս անգամ կը խոստովանի թէ գաղտնի դաշնագիր մը կայ, բայց միանգամայն կը յայտարարէ թէ միայն «առժամանակեայ» բան մըն է այդ։ Ճաբոն, Անգլիա, Գերմանիա և Ամերիկա դիտողութիւններ կ'ընեն Չինական կառավարութեան, ազդարարելով թէ անպատշաճ է գաղտնի համաձայնութիւններ կնքել մասնաւոր պետութիւններու հետ։ Միեւնոյն ատեն դիտել կու տան թէ՝ երբ Չինաստան շարունակէ այսպիսի քաղաքականութեան մը հետեւիլ, պէտք է պատրաստուի անոր տրամաբանական հետեւութիւններուն, այսինքն թէ այն ատեն միւս պետութիւններն ալ պիտի ստիպուին համարժէք փոխարինութիւններ պահանջել Չինաստանէն։ Ասոր վրայ Չինաստան տէրութիւններուն կը դիմէ, Մանչուրիոյ պայմանագրութեան մասին։ Հիմայ պետութիւնները կը խորհրդակցին իրենց տալիք վերջնական պատասխանին վրայ, միեւնոյն ատեն խնդրելով Ռուսիայէն որ մանրամասն տեղեկութիւններ հաղորդէ պայմանագրին պարունակութեան մասին։

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿԻ ՕՐԱՑՈՅՑԸ

1901 — 1318 Տճ. — 1901 Լռ.

Օր	ՓԵՏՐՈՒԱՐ	Զիլքատէ	Մարտ
26	ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ. ծն. որ Մեծ Պահոց։	20	11
Կէս օր 6.13			Կէս օր 5.53

ՊԱՏՄԱԿԱՆ.—1799 փետր. 26|9 մարտին կը մեռնի Ֆրանսացի Հայագէտ Սիմոն Լուտուէ, որ 1785-86ին, մէկուկէս տարի Վենետիկի Ս. Ղազարու վանքը բնակած և ուսումնասիրած է Հայ լեզուն։ Ծնած էր 1729ին։

ՋԵՐՄՈՒԹԵԱՆ ԱՍՏԻՃԱՆ

Երէկ առտու ջերմաչափին աստիճանն էր

Կ. Պոլիս	16	Պէրութ	—	Բեդերսպուրկ	0—14
Արզրում	0—16	Բարիզ	0	Վիեննա	1
Սօֆիա	0—0	Աթէնք	8	Թիֆլիզ	7
Իզմիր	6	Տրապիզոն	—	Պերլին	2

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՔՐՈՆԻԿ

ԽԱՌՆ ԺՈՂՈՎԻ վերջին նիստին մէջ նըկատողութեան առնուեցաւ ազգային հաստատութեանց սեփականութիւնը եղող կալուածներու ապահովութեան համար ծրագիր մը։ Ժողովին որոշումներու շարքին մէջ գրուած այս լուրը իր մասնաւոր կարեւորութիւնը ունի, քանի որ տասնեակ հազարաւոր ոսկի արժէք ունեցող ազգային կալուածներ, անտէրունջ և անհաստատ վիճակի մը ենթարկուած են, օրէ օր կորսուելու վտանգին մէջ։ Ամէն մարդ կը մտածէ թէ անհատներու վրայ գտնուած կալուածները ապագային ի՞նչ պիտի ըլլան, այնքան չփոթ խնդիր մըն է այս, որ գրեթէ միշտ աչքի առջեւ կը ներկայանայ, մանաւանդ երբ իր անուան ազգ. կալուած արձանագրուած անձ մը կը մեռնի և զաւակներ ու ժառանգորդներ կը թողու, որոնք տարբեր տրամադրութիւններ կ'ունենան թէ այս կերպով ազգային սեփականութիւններ կը վտանգուին։ Այս դժուարութիւնը Ցունաց Պատրիարքարանին կողմէ ալ նկատողութեան առնուեր է, և անցեալ ուրբաթ օր գումարուած Ցունաց Խառն Ժողովն ալ զբաղեր է ազգային կալուածներու ապահովութեան խնդրով ու այս նպատակաւ ուրոյն դիւանի մը կազմութեան որոշում ըրեր է։ Ազգ. Պատրիարքարանի մէջ այսպիսի պէտք մը չի տեսնուիր, որովհետեւ ազգային կալուածները օրինաւոր եղանակաւ մասնաւոր տումարի մէջ արձանագրուած են արդէն, և հարկ եղած հսկողութիւնը կը կատարուի, կը մնայ միայն անոնց ապագան ապահովելու և զանոնք կորուստէ փրկելու միջոցներուն կարգադրութիւնը, որուն համար Կարապետ էֆ. Խաչատուրեան յատուկ ծրագիր մը ներկայացուցած է։ Այս ծրագրին համեմատ հին կալուածները պիտի ապահովուին մուլքաւոր թուղթերով և նոր ազգային կալուածներու համար ալ նոյն միջոցը պիտի գործադրուի, իսկ մուքուֆաթի ձեւ մըն ալ խորհուած է, որուն գործադրութեանը համար կարեւոր դատուած խորհրդակցութիւնները և բանակցութիւնները պիտի կատարուին։ Այս մուքուֆաթին համար հարկ եղած բացատրութիւնը և հրահանգը մասնաւոր շրջաբերականով մը պիտի հաղորդուի Թաղ. Խորհուրդներուն և պաշտօնական մարմիններուն։

ՍԱՄՍՈՆԻ առաջն. տեղապահ Գնէլ Վ.ի մէկ նամակը կարդացուեցաւ Խառն Ժողովի վերջին նիստին մէջ։ Գնէլ Վ. այդ նամակին մէջ կը գանգատէր տեղական ժողովներու ընթացքին դէմ, և հրաժարական կուտար իր պաշտօնէն։ Միւս կողմէ Խղճապանութիւն Գնէլ Վ.ի գիր մըն ալ հասած էր Պատրիարքարան, բայց Խառն Ժողովը յարմար կարգադրութիւն մը ըրաւ, որոշելով առաջնորդական ընտրութեան հրահանգ տալ Ճանիկի Վիճակին, ընտրելեաց ցանկին պատրաստութիւնը յանձնելով Կըրօն. Ժողովին։

ՎԱՐԶԱԿԱՆ շրջանակի մէջ խորհուրդ կայ նաեւ որ Ազգ. Հիւանդանոցի շրջափակին մէջ առժամանակեայ փայտեայ շէնք մը շինուի, և հոն փոխադրուին աղքատաց Որբանոցի մէջ գտնուող 130ի չափ ուսանողները։ Այս միջոցը կը խորհուի, նկատելով որ երբ այդ որբերը հիւանդանոցէն հեռացուին, թէ՛ հսկողութեան և թէ՛ ծախքի տեսակէտով դժուարութիւններ յառաջ պիտի գան։ Ամէն պարագայի մէջ Հոգաբարձութեան պիտի յանձնուի Գարակէօզեան գումարին տոկոսը, և փափաք պիտի յայտնուի որ այնպիսի կարգադրութիւն մը ըլլայ որ որբերը չհեռացուին նոյն հաստատութեան շրջափակէն։

ՄՈՒՇԻ Խառն ժողովը հեռագրաւ մը խնդրած է Պատրիարքարանէն, որ նախորդ տեղապահ Վարդան Վ. վերստին տեղապահ նշանակուի։ Այս մասին ըլլալիք կարգադրութիւնը յետաձգուած է առայժմ։

ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ Հոգաբարձութիւնը որոշեր է նոյն հաստատութեան շրջապատին մէջ գտնուող գետինը գեղեցիկ պարտէզի մը վերածել, ծառերով, տունկերով և ծաղիկներով զարդարելով։ Կարեւոր պէտք մըն է այս մանաւանդ հիւանդութենէ նոր ապաքինողներու համար, բայց 100 ոսկիի մօտ ծախք մը կ'ենթադրուի։ Հոգաբարձութիւնը շաբաթ օր գրասենեակին մէջ իր բացառիկ նիստը ըրաւ ատենապետու-

Թեամբ Պատրիկ էֆ. Կիւլպենկեանի, եւ կարդալով ի պատասխանի վաթչութեան պատրաստուած գիրը որոշեց ստորագրելով զրկել։ Կը լսուի թէ մինչեւ հիմա Հիւանդանոցի Որբանոցին մէջ Թոքախտէ 3 որբ մեռած է 3 ալ վարակուած ։

ԹԱԹԱՐ ԲԱԶԱՐՃԸԳԻ հոդեւոր հովիւ Գէորգ Վ. Նալպանդեան այդ պաշտօնէն հեռանալով, Յիլիպէ գանուղ Պուլկարիոյ հոգեւոր հովիւին քով գացեր է։

ՆԻԿՈՄԻԴԻՈՑ Առաջնորդ Տ. Սահակ եպիս. Ծովակիմեան, որ վիճակային խընդիրներու կարգադրութեան համար տակաւին Պոլիս կը գտնուի, չաբաթ օրը Պատրիարքարան գնաց տեղեկութիւն առու Ս. Պատրիարքին նոյն խնդրոց վիճակին վրայ, բայց ի բացակայութեան Ն. Սրբազնութեան և փոխանորդին, այցելութիւնը տեսաւ Տ. Մեսրոպ Ալբքալ.ի։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆ հասած հեռագրէ մը կը տեղեկացուի որ, Բարգէն Մ. Վ. Կիւլէսէրեան Տրապզոնի Առաջն. ընտրուած է։

ՈՒՍՈՒՄՆ. ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ իր վերջին նիստին մէջ համաձայնութիւն գոյացուց, փոխանակ ուսուցչաց հանգստեան Թոշակի անառակի, նպաստի անառակ մը հաստատելու, որուն հաստիքի աղբիւրները և ուսուցչաց կողմէ տրուելիք գումարներն ալ որոշուեցան։ Խնդիրը կը մնայ ծրագրին պատրաստութեան և ամէնէն առաջ նոյն ծրագրին գործադրութեան։ Կը յուսացուի որ նոյն անառակին դրամագլուխ մը կազմելու համար, Պատրիարքարանի անառակն ալ գումար մը տայ, իսկ անոնք որ կրթական տեսուչի մը անհատնման առիթ եղած դժուարութիւններուն ականատես եղան, կը կասկածին թէ քիչ մը ատեն յօժարութիւն ցոյց պիտի տայ վարչութիւնը այսպիսի կարեւոր գործի մը յաջողութեան համար։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ չինութեան խնդիրը, որ Պալըգլըի գերեզմանատան պատերուն չինութեան չափ զբաղեցուցած է հանրութիւնը, գոնէ մասնակի լուծում մը կ'ըսթանայ։ Արդի Պատրիարքական յարկը և ընդունելութեան ու սպասման սրահները այսօրուընէ սկսեալ բոլորովին կը նորոգուին ու կը ձեւափոխուին, և յետոյ պատշաճ կերպով պիտի կահաւորուին։ Շինութեանց ծախքը պիտի հոգան մէկ քանի անձնաւորութիւններ իրենց անձնական քսակէն, և այս գործը բարեբաղդաբար Պատրիարքարանի տնտեսին վրայ բեռ չպիտի ըլլայ։

ԲԱՐԻԶԻ գեղարուեստական վարժարանի յաղող ընթացաւարտներէն ճարտարապետ Արամ էֆ. Թահմիճեան, որուն Արուեստահանդէսի առթիւ և ուրիշ պարագաներու մէջ ունեցած յաղողութիւնը նշանակած ենք մեր թերթին մէջ, այս անգամ Պոլիս եկած է և իրեն յանձնուած են կարգ մը ազգային չինութիւններու յատկագիծերուն պատրաստութիւնը, որոնց չինութեան գործին ալ ինք պիտի հսկէ։

ՂԱԼԱԹԻՈՑ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ Խնամակալութիւնը կը յանուցանէ թէ՝ Ե. Քառասնզէմի Պատր. Փոխանորդ Գեր. Գէորգ եպիս. Երէցեան հրաւիրուած է յաջորիկ հինգշաբթի, 1 մարտ 1901, Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյն մէջ քարոզելու, ի հանգեւոր մխիթարութիւն բարեպաշտ ուխտաւորաց։ Սկզբնաւորութիւն Արեւագալի ի ժամ 3 և քարոզի ի ժամ 4։

2—1 (Կնիք)

ԲԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՇԱԲԱԹ ԻՐԻԿՈՒԱՆ

9 Մարտ 1901

Ֆրանսական 3% գոցուեցաւ	102·37
Բէժի	323·
Գօնսօլիա	24 65
Երկաթուղի	117·75
Պանք Օթթօման	551·
Թրանսվալ	91 50

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

(այս առտուան)

ՊԱՇՏՕՆ.—Լանկազայի (Սելանիկ) գործագամ անուանեցաւ Բէթրէյի գործագամ Սախ պէյ, որուն յաջորդեց քաղաքային վարժարանին չրջանաւարտներէն Մէհմէտ Էքրէմ պէյ,

Նիսի Օսմ. ընդհ. հիւպատոսութեան քանչէլէր կարգուեցաւ Վառնայի առեւտրական գործակատարութեան Թուրքերէնի քարտուղար Մուսթաֆա Էյուպ էֆ.։

ԱՍՏԻՃԱՆ.—Բումէլի պէյլէրպէյլիքեան ատիճան արուեցաւ Քաղաքապետական ժողովոյ անդամ Հասան պէյին։ Միւթէսարիֆի ատիճան՝ հիւպատոսական գործոց դիւանին մուէյյիզ Ալի Շաֆիզ պէյին։

ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ.— Ա. կարգի Մէհմէտ պատուանշան արուեցաւ Վերաքննիչ Ատենի անդամ Ապտուլլահ Շահին և Էվգաֆի քննիչ Հասան էֆ.ներու։ Բ. կարգի Մէհմէտ ճիհատ՝ Իզմիտ գաւառի նախ. Մէհմէտ Սաիտ էֆէնտիի։

ԿԱՂՈՒԱԾԱՀԱՄԱՐՐ.—Վերջերս Կ. Պոլսոյ և շրջականերուն մէջ սկսուած էր նոր կալուածահամար մը կատարուիլ։ Այս անգամ կայս. բարեհաճ իրատէի մը համաձայն առաջիմ այդ նոր կալուածահամարի գործողութիւնները դադրած են, որով կալուածատէրերը առանձին պէս պիտի ճնան, առանց փոփոխութիւն ընելու։

ՕՏԱՐ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ.— Կայս. Իրատէ մը կ'արտօնէ ընդունիլ և ի պահանջել հոգեկին կրել Սեւ Լերան կառավարութեան կողմէ Բաթթալ Օսմ. հիւպատոս Արամ էֆ.ի շրջած Դ. կարգի Տանիլօ պատուանշանը։

ԲԱՐՁՐ. ՄԵԾ-ԵՊԱՐՔՈՍ Յալիլ Րիֆաթ փաշա չաբաթ օրը Ներլոըվի կայս.պալատը երթալով երեսակայութիւնը և խորին չնորհակալութիւնները յայտնեց յօժս կայս. Գահոյից։ Վեհ. Սուլթանը սենեկապահ Արիֆ պէյի մէջընդայ բարեհաճեցաւ Ն. Բարձրութեան որպիսութիւնը հարցնել և բարեւել։ Ցետոյ Մեծ-Եպարքոսը կայս. Թոյլտուութեամբ իր ապարանքը վերադարձաւ։ Այսօր, իր առողջութենէն կատարելապէս բժշկուած, Բ. Դուռը պիտի իջնէ իր պաշտօնին գլուխը։

ԲԻՐԱՁի կառավարիչ Վահմ. Համտ պէյ հիւանդութեան հետեւանօք երեք օրէ ի վեր իր պաշտօնատեղին չի յաճախեր։

ՀԱՆԴՈՒԻՑԵԱԼ փոստաբան Պ. ոը Բէտրէլիի յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ առջի օրը Բերայի մէջ։ Ներկայ էին Աւստրիոյ, Սպանիոյ, Ծունաստանի և մեւ Լերան դեսպանները, Օսմ. Պանքային և Բէժիի ընդհ. տնօրէնները, Ջամանեան Պանքայի Թարգման Բանձիրի պէյ, Արեւելեան երկաթուղւոյ ընկերութեան տնօրէն Պ. Կրօս և Ֆրանսական հիւպատոսը և դեսպանատան պաշտօնեաներէն ոմանք։

ԿԱՑՍԵՐԱԿԱՆ Բժշկական ընկերութիւնը ուրբաթ օրը գումարուեցաւ նախագահութեամբ Տքթ. Մէրթմանի։ Մասնաւոր քարտուղար Տքթ. Ագչիօթիի կողմէ վերջին նիստին տեղեկագիրը և հասած մէկ քանի նամակները կարդացուելէ ետքը ծողովին ներկայացուեցաւ խըբլի՝ վերէմ կոչուած ախտէն բռնուած անձ մը, որ վիրաբուժական ծանր գործողութիւններէ ետքը կատարելապէս բժշկուած էր։ Ցետոյ ատեան բերուեցաւ տղայ մը որու ականջին մէջ փէյ պօռնուդ կոչուած պատուղին մէկ կուտը գացած էր դիպուածով։ Տզան քլորոֆորմով նուազեցնելէ եւ վիրաբուժական խիստ դժուարին գործողութիւններէ ետքը հազիւ կարելի եղաւ այդ կուտը, որ կորած էր, մաս առ մաս հանել։ Ներկաներէն մէկը յայտարարեց թէ՝ այդ պատուղին կուտը ամէն նիւթէ աւելի ձգտակաց է երբ ականջի մէջ երթայ և յէչեց անձ մը որուն ականջէն թէեւ այդ տեսակ կուտ մը հանուած էր, սակայն այս մարդը կատարեալ խուլ մը եղած էր։ Ռուսական հիւանդանոցին բժիշկն ալ 10 տարիէ ի վեր հիւանդանոց բերուած ժանտատենդէ բռնուողներուն վրայ տեղեկութիւններ տալէ ետքը, յայտարարեց թէ 10 տարուան մէջ այդ կարգի 364 հիւանդներէն միայն 31ը մեռած են։ Ցիշեալ բժիշկը ըսաւ թէ՝ պէտք է ժանտատենդէ բռնուողներուն յատկաթխ գաղջ ջրի լոգանք մը տալ, իսկ երբ հիւանդութիւնը ծանր ըլլայ գաղ և քիչ մը քացախով խառնուած ջրով։ Փողովը իր հպատակութիւնը յայտնեց ռուս բժիշկին և յայտարարեց թէ՝ վերջին մէկ քանի տարիներու մէջոցին ժանտատենդէ մայրաքաղաքիս մէջ պատահած մահերը 11 և 12 առհարիւր համեմատութեամբ են։ Ցետոյ ծաղկախաին և անոր պատուասին վրայ զանազան խորհրդակցութիւններ եղան։ Բանախօս մը ըսաւ թէ՝ պատուաստուած անձ մը ժամանակ մը այդ հիւանդութենէն ազատ կը մնայ։ Շատ քիչ անգամ կը պատահի որ պատուաստուող մէկը ծաղկախտ բռնուի. այն ալ խիստ թեթեւ կ'ըլլայ սակայն։ Պէտք է որ ամէն մարդ ծաղկախտի համաճարակներու առեններէն զատ—յորում անպատճառ պէտք է պատուաստուի—գոնէ 7 8 տարին անգամ մը պատուաստուի, իսկ համաճարակներու միջոցին, մարդ նոյն իսկ եթէ տարի մը առաջ պատուաստուած ըլլայ, դարձեալ պէտք է ենթարկուի այդ գործողութեան։ Ժողովին անդամներէն մին երկարօրէն այս նիւթին վրայ խօսելով յարեց. «Ժանտախտէ կամ քոլերայէ վարակուած երկիրներէն եկողները քարանթինայի կ'ենթարկուին, ինչո՞ւ ծաղկախտէ վարակուած տեղերէն եկողներն ալ այդ տեսակ միջոցներու ենթակայ չ'ըլլան»։

ԱԻԱԶԱԿՈՒԹԻՒՆ.— Իզմիտ մէջ կը կարդանք.—«Ատանայի նահանգին Բիւնա գաւառակին գիւղերէն մէկուն բնակիչներէն Գրիգոր անուն անձը, որ գէշ անցեալ մը ունենալուն համար, Քոնիա ղրկուած էր հոն բնակելու համար ժամանակ մը ի վեր անկէ փախեր և իր գիւղը դառնալով սկսեր է սպառնալիքներ ու աւազակութիւններ ընել։ Տեղական իշխանութիւնները խնդիրը իմանալով գիշերը Գրիգորի գտնուած տունը չրջապատեր և ատիկներ են զինքը հնազանդիլ, սակայն զինքը մերժելով համարձակեր է զինուորներուն վրայ հրացան պարպել։ Ասոր վրայ կայս. զինուորներն ալ հրազէնով պատասխաններ են և Գրիգոր գնդակէ մը զարնուելով մեռած ձեռք անցուեր ու մարմինը մէջտեղէն վերցուեր է»։

ԹՈՒՐԲԻԱ ԵՒ ՌՈՒՍԻԱ.— Ռուսական հետեւեալ պատուանշանները տրուած են Օսմ. բարձրաստիճան պաշտօնատարներու։ Ա. կարգի Ս. Ալէքսանտր Նեվսքի պատուանշան Սպարապետ Րիզա փաշայի և Պետական Խորհրդոյ նախագահ Սախտ փաշայի։ Ա. կարգի Սպիտակ Արծիւ՝ Ներքին Գործոց, Հանրօգուտ Շինութեանց և երկրագործական Նախարարներուն ու Թնդանօթարանին վերատեսուչ Զիւքի փաշայի։ Ա. կարգի Ս. Աննա՝ կայս. Պալատան տարորոշապէս Իպրահիմ պէյի և կայս. Թիկնապահ Շաքիր փաշայի։ Ա. կարգի Ս. Սթանիսլաս՝ արարողապետ Հիլմի պէյի. Մեծ-Եպարքոսութեան ընդհ. քարտուղար Զիա պէյի, Բ. Դրան Թարգման Տավուտ էֆ.ի, Բ. Դրան իրաւագէտ խորհրդական Հագգը պէյի և Դատական պաշտօնատան կրօնից տեսուչ Զհյվեր պէյի։ Ուրիշ զանազան պատուանշաններ ալ տրուած են Օսմ. պալատական և կառավարական բազմաթիւ պաշտօնատարներու։

ՑՈՒՆԱՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԸ,— Կայս. Իրատէ մը Ցունաց Պատրիարքին խնդրացոյց վրայ հրամայած է որ Ցունաց Պատրիարքարանին կրօնական և ազգային հաստատութիւններու համար ունեցած կալուածական տրոց պարագը հաշուի մէջ առնուի, Ցունաց Պատրիարքարանին ունեցած պարտքերուն հետ։ Տ. Կոնստանդինոս Պատրիարքը այս բարեհաճ իրատէն Ցունաց Ծառաժողովին հաղորդած է։

ԱԹԵՆԲԻՆ կը գրեն թէ՝ Ցունաստանի ծովային Նախարարը կ'ուսումնասիրէ այն առաջարկը, որուն համաձայն հելլենական Բոպա զրահաւորը ետ պիտի ղրկուի, Զատկական տօներու առթիւ։ Նոյն զրահաւորին սպաներն ալ նաւաղները երեսաղէմ պիտի երթան։

ՄԱՆՏԱՒՕՂԼՈՒԻ ԺԱՌԱՆԳՈՒԹԻՒՆԸ.— Ակէ առաջ գրած էինք թէ՝ Մանտրաճօղլու անուն անձ մը Հնդկաստանի մէջ մեռած և ահագին հարստութիւն մը թողած էր իր ժառանգորդներուն։ Օրթագիւղի բնակիչներէն մէկը այժմ յայտնած է թէ՝ ինքն է տնոր միակ ժառանգորդը և անունն ալ Մանտրաճօղլու է, Այս անձը կրցեր է մինչեւ 1820 իր ցեղագրութիւնը ապացուցանել։

ՊՈՒԼԿԱՐԱԿԱՆ ՍՊՈՐԱՆԻԷԻՆ ԲԱՑՈՒՄԸ.—Սոֆիայէն մարտ 7 թուով կը գրեն.—«Բարձր. Ֆերտինանտ իշխանը այսօր Ֆիլիպէէնն հոս հասաւ Սոպրանիէի, հանդիսաւոր բացման ներկայ գտնուելու համար։ Ժամը 4ին (Լ. Ե.) իշխանը սովորական արարողութիւններով Սոպրանիէի սրահը մըտաւ, ուր հաւաքուած էին բոլոր նախարարները և Սոֆիայի օտար հիւպատոսական մարմինը։ Իշխանը սրահ մտնելուն քուն իսանդավառութեամբ ողջունուեցաւ։ Ն. Արքայական Բարձրութիւնը նստեցաւ նախագահին թիկնաթոռին առջեւ բեմին վրայ, իր երկու քովը ունենալով վարչապետ Պ. Բարավէլօֆ և Սոֆիայի մեդրոպոլիտ Տ. Բարթէնիոս։ Իշխանը հետեւեալ բանախօսութեամբ բացաւ Սոպրանիէին նստաշրջանը.—

«Պարոնայք ներկայացուցիչներ,

«Մանաւանդ են ձեզի այն պատճառները որոնք առաջ բերին երկրին վարչութեան մէջ եղած վերջին փոփոխութիւնները, և որոնց հետեւանօք էրեսփոխանական նոր ընտրութիւնները կատարուեցան։

«Պարոնայք,

«Հաւատարիմ մնալով անցեալ նոյեմբերի վերջերը դահլիճին անդամներուն ներկայացեալ ըսած խօսքերուս, այժմ կազմած եմ արդի Դահլիճը, փափաքելով պիտանի ճէին մէջ հաւատարակչռութիւն մացնել և ելմտական ուգնալը անհետացնել, որոնք կրնան ի գործ դրուիլ ժողովուրդին օգնութեան վրայ հիմնուած կառավարութեան մը կողմէ։

«Պարոնայք,

«Այժմ մեր երկրին վիճակը խիստ ծանր է։ Պէտք է որ ամէն լուսաւորեալ և հայրենասէր անձ համաձայնութեամբ գործէ, որպէս զի երկիրը ազատուի արդի դժուարութիւններէն և մշտատեւ կարգապահութիւն մը մտցուի վարչական զանազան ճիւղերուն մէջ։ Վստահ եմ որ ժողովուրդէն ընտրուած այս էրեսփոխանները իրենց ազակցութիւնը պիտի ընծեռեն կառավարութեան։ Պուլկար կառավարութիւնը ամէն չանք պիտի ընէ Ռուսիոյ հետ իր յարաբերութիւնները ամրապնդելու և բարեկամութիւններ մշակելու բոլոր մեծ պետութեանց և մասնաւորապէս դրացի երկիրներու հետ։

«Պարոննե՛ր,

«Ներկայ նստաշրջանին մէջ կառավարութիւնը ձեզի պիտի ներկայացնէ տարեկան պիւտճէն, տասանորդին տուրքին չնչման վերաբերեալ օրինագիծ մը, և ուրիշ զանազան օրինագիծեր։ Վստահ ըլլալով որ հարկ եղած ազակցութիւնը չպիտի պակսի կառավարութեան, բացուած կը հռչակեմ 11րդ Սոպրանիէին ներկայ նստաշրջանը,

«Կեցցէ՛ Պուլկարիա»։

—Սոպրանիէին նախագահ անուանուած է Պ. Իվան Ե. Կէչօֆ, Ա. դեր-նախագահ՝ Պ. Բանչէֆ և Բ. դեր-նախագահ՝ Պ. Քրայչէֆ։

—Ֆերտինանտ իշխանը՝ կ'ըսեն Թուրք Թերթերը, խիստ հրամաններ տուած է, հանրային ապահովութեան և խաղաղութեան սպառնացող ոեւէ չարժում արգիլելու համար։

—Պուլկարիոյ արտաքին գործոց նոր Քէնսիար նախարարը հետեւեալ յայտարարութիւնը ըրեր է Պուլկարական Թերթի մը խմբագրին.—«Պուլկարիա իր արտաքին քաղաքականութեան մէջ խաղաղութեան և կարգապահութեան ոգիէն մը պիտի ըլլայ, և ամէն միջոց ի գործ պիտի դնէ գրգռուած միտքերը հանդարտեցնելու համար։ Գալով Աւստրիոյ-Հունգարիոյ հետ մեր յարաբերութեանց, պիտի չանանք զանազան կարեւոր եղածին չափ աւելի մտերմացնել»։

ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԸ ուրբաթ օրը Սելամլըքի արարողութենէն ետքը բարեհաճեցաւ յաղորդարար մասնաւոր ընդունելութիւն չնորհել Ռուսական դեսպան Պ. Զինովիէվ, և Ֆրանսական դեսպան Պ. Քոնսդանի։ Ընդունելութեանց ներկայ էին նաև երկու գեսպանատան Ա. Քարգմանները և կայս. Պալատան արարողապետ Իպրահիմ պէյ։

ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՈՒԻՋ Վարչութեան 1901 յունուար ամսուան տեղեկագրէն կը տեսնուի թէ՝ այդ ամսուան մէջ վարչութեան հասոյթներուն գումարը եղած է 75927 ոսկի, անցեալ տարի այն ամսուան հասոյթներու գումարն է 135394 ոսկի։ Վարչութեան Թողուած հասոյթներու գումարը ելմտական տարւոյ 11 ամիսներու մէջոցին 97250 ոսկի եղած է։ Վարչութիւնը 750000 տարեկան հարկէն զատ Բէժիի վարչութենէն ստացած է 43610 ոսկի, իբր իր բաժինը ծխախոտի գործառնութիւններէն։ Այս տարի Հանր. Պարտուց Վարչութիւնը Ռումէլիի հարկէն ոեւէ գումար չէ ստացած, մինչ անցեալ տարի 171864 ոսկի առած էր։ Այսու հանդերձ Թողուած հասոյթներու և Բէժիէն առնուած բաժնին մէջ եղած յաւելումները այդ պակասը կը լրացուցեն։ 1900-1901ին Հանր. Պարտուց Վարչութեան ամբողջ հասոյթներու գումարն է երկու միլիոն 85031 ոսկի, իսկ 1899-1900ինը 2116036 ոսկի։

ՕՍՄ. ՆԱԻԱՏՈՐՄԸ.— Բորնիլիանոյէն (Իտալիա) կը գրեն Լ. Հէրալտ.— «Օսմ. նաւատորմին համար պատրաստ Անսալտօ կողմէ Սէաթթի Բռնանդէի (Ձենովայի մօտ) նաւաշինարանին մէջ չինուած երկու Թորփիլհալածներուն փորձերը սքանչելի արդիւնքներ յառաջ բերին։ Պ. Անսալտօ, որ այդ Թորփիլհալածներէն չինած էր իտալական նաւատորմին համար, այս անգամ ուզած էր զանոնք ալ ծախել կառավարութեան։ Ա. Թորփիլհալածը ժամը 27 հանգոյց արագութիւն ցոյց տուաւ, իսկ Բ.ը 27½, մինչդեռ պայմանագրին համաձայն 26 հանգոյց մի՛այն ունենալու էին։ Օսմ. յանձնաժողովը, որ հոս եկած է փորձերուն ներկայ գտնուելու, շատ գոհ մնաց և ընդունեց Թորփիլհալածները, որոնք ճամբայ ելան դէպի Կ. Պոլիս, ուր պիտի հասնին 7 օրէն, որովհետեւ ճամբան ծանր պիտի ընթանան»։

ԱՐԴԵՍԵՆ ՁՐՀՈՐՆԵՐ.—Ասկէ 7 տարի առաջ կայս. Իրատէ մը հրամայած էր Թուրքիոյ զանազան կողմերը արդիւնեան չրհորներ բանալ։ Պելճիական ընկերութիւն մըն ալ այս մասին պայմանագիր մը կնքած էր կայս. կառավարութեան հետ։ Արդ յիշեալ ընկերութիւնը իր յանձն առած պայմանները չկրնալով գործադրել և ուզելով չրհորներու համար հարկ եղած գործիքները Պելճիա վերադարձնել, եւ խնդրած է Հանրօգուտ Շինութեանց պաշտօնատունէն որ այդ գործիքները հիմա ալ մաքսատուրքէ ազատ ըլլան, ինչպէս որ բերուած ատեն եղած էին։ Նախարարութիւնը մերժողական պատասխան տուած է։

ԲԵՌԵՐՍՊՈՒՐԿ.— Սինօդը չրջաբերականով մը կ'ըսէ թէ կոմս Թոլսթօ արտաքս ուած է Օրթոտոքս եկեղեցիէն, ինքզինքնոյն եկեղեցիէն բաժնուած յայտարարելուն համար։ Այս որոշումը ետ պիտի առնուի երէ զղջայ։

ԲԱՐԻԶ.— Չիլիի Դեղիմը հրաժարած է։ Ազատական կուսակցութիւնը պաշտօնի գլուխ պիտի անցնի։

—Որբերդարանը Մոնսայէ գործատուներու խնդրոյն վրայ վիճաբանած ատեն վարչապետին պահանջման վրայ վատահութեան քուէ տուաւ կառավարութեան։

ՈՒՐՈՒՆԿՎԻԼ.— Մ. Նահանգները կը բողոքեն միջազգային բանակցութիւններէն դուրս Չինաստանի կնքած մասնաւոր համաձայնութեանց դէմ։

ԱՑՍ ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ

ԼՈՆՏՈՆ, 10 մարտ.— Տէյլի Մէյլ կը ծանուցանէ թէ Մազանքոյի (Քորէա) մէջ ցամաք եւած են 600 Ռուս զօրքեր, 10 թնդանօթով։

—Հարաւ. Ափրիկէէն գրեթէ ոեւէ նոր լուր չէ հասած։ Անգլիացիները վերստին գրաւեր են Մարէսպուրկը։

—Լորա Քիչընըը Պօէր Զօր. Պոթայի հետ համաձայնելու համար իր կառավարութենէն նոր հրահանգի կը սպասէ։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

ՇԱԲԹՈՒԱՆ ՄԸ ԴՈՐՏԱՒՈՒՆԻԹԻՒՆՆԵՐԸ

(1901 փետրվար 18էն 24)

Թափուած Սաքհաներէն համբ էջ—ած

Ցորն.—Մախաւեցաւ 67 վակոն Անատոլու և 3 վակոն Ռումելի, խառն ապրանք 35000 քիլէ, կարծր ապրանք Բ. տեսակ օխան 33½ 34½ փր. հւն., Ա. տեսակ 35 36 փր., ձերմակ լիվերէն պակաս 8¼ 8½ խառն 10-10¾, ղովրուզ 11¼-12։ Ծախուեցաւ նաեւ 5400 քիլէ Սեւ Ծով, 11½-12 լիվրանէն պակաս։ Եւրոպայի համար իզմիտ-Տէրինճէ չանճէլիի ծախուեցաւ 10 հազար քիլէ, կարծր տեսակ 34-35 փր. էն։ Ցորենի գինն է Մարսիլիոյ մէջ 17·60, Նիւ Եորքի մէջ 79 88։

Դեղ.— Տեղական ազատման համար քիլէն 10½-11։ Մախաւեցաւ քիլօն 18 փր., իզմիտ-Տէրինճէ չանճէլիի 5000 քիլէ, 24-24½ փր., գիները իյնալու վրայ են։

Ալիւր.— Հարաւ. 4900 պարկ և ծախուեցաւ 55) Օտեսա 75 81էն., 1250 Քէօսթէնճէ 73-74էն, 1100 պարկ Պուրկազ Ա. տեսակ 70 71, Բ. տեսակ 68 69էն 2000 Սամսոն Բ. տեսակ 63·64, Գ. տեսակ 57-58, և տեղական ապրանք Ա. տեսակ 68-70, Բ. տեսակ 63 65 փր.էն։

Իւղ.—Դին 82 84 փր։

Թէյ.—Օխան 14½ 14¾։

Թիֆթիկ.— Մախաւեցաւ 300 հակ Պէյբազար Բ. տեսակ 19, էնկիւրի 17, մորթը կարատուած 13½-15։ Հրապարակին վրայ գործ չկայ։

Աճիւն.— Մախաւեցաւ 10 կողով Գարահիսար և Էսկիշէհիր, 130 էն։

Բուրդ.— Ներքին սպառման համար իզմիտ չանճէլիի ծախուեցաւ 80 հակ 3¾ ղրէն օխան։

Քէչիր.— Մախաւեցաւ 120 պարկ, ձերմակ 23-26, Պօնտօ 17½-18, դեղին 13½-14։

Մէղմամ.— Դին 18½-19։ Ո՛չ ապրանք եկաւ և ոչ ծախուեցաւ։

Շափ.— Մախաւեցաւ 3000 պարկ, Թրիէսդէ 81½ 82, ռուսական 74-75, Թէյի համար 87-88։

Խաճախ.— Ապրանք չեկաւ և գնուածքէն ծախուեցաւ 500 պարկ, գին 550-680 ղրշ.։

Եղիւն.— Պելճիական ապրանք 50 ղրշ.։ Գիները իյնալու վրայ են։

Պղնձ.— 9½ ղրշ., Ա. տեսակ 10 ղրշ.։

Բոլիւղ.— Մախաւեցաւ 5000 անառուկ, նաւամատոյց չանճէլիի անառուկով 24, առանց անառուկի 22 ղրշ.։ Գիները կ'իյնան։

Մամ.— Ցուրնէկ 60-60½, ծակով 66-67 աբօլլօն 10 քիլօնոց 51½-52½։

Բրիչ.— Անգլիական 114-115, ձաքոն 140 150 ղրշ.։ ձենովա 37, Րիզոն 43 փր.։

Սիւռմ.— Անատոլուի համար գին 34-36։

Լոքիչ.— Օքտուի և Տրապզոնի ապրանք 90-95, Քէօսթէնճէ 105-110, Խոզոպ ապրանք 135-140։

Եէդրտաշներ.—Քիչ գործ եղաւ 20-21էն։

Վալօնէ.— Մախաւեցաւ 200 Թօնօ, Թէքիրտաղ և Գալապիկա 20½ փր.։

Թուղնախէզ.— 35 36 փր։

Բանքիճ.— Քէօսթէնճէի ապրանք 75 քիլօն 35-36էն։

Աղ-ևէպ Ծուխ.— Զոյգը 26-28, լաւ ապրանք 30 31 ղրշ։

Սանօսը.— Զոյգը 110-115 ղրշ։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԵՐԷԿ ԻՐԻԿՈՒԱՆ

ՊԵՐԼԻՆ, 9 մարտ.— Կը հաւաստուի թէ Ֆրանց-Յոզէֆ կայսրը և Վիլհելմ կայսեր կողմէ Ֆրեթրիխ-Վիլհելմ իշխանը ներկայ պիտի գտնուին Պավիէրայի Լուիտբոլտ իշխանին ծննդեան ութսունամեակին առթիւ մրնիխի մէջ տրուելիք հանդէսներուն։

—Բայխքոակը մերժեց երկու միլիոն մարքի վարկը, որ պիտի գործածուէր ապրելեան Ափրիկէի մէջ, Տարիս Սալամէն մինչեւ Մրօկրօ երկաթուղի մը չինելու։

ՀՌՈՄ.— Մինչեւ փետրուարի վերջը Իտալիոյ մաքսային հասոյթները եղած են 159,200,000 փր., մինչ անցեալ տարի նոյն ժամանակամիջոցին միայն 156,800,900 փր. էր։

Կուզ.—Զոյգը 120-125 ղրուշ։
Զուլուֆ.—Զոյգը 160-165 ղրուշ։
Նողաքաշ.—100 հատը 200-205 ղշ.։
Այծի մորթ.—100 հատը 125 օխանոցին զոյգը 24 24½ ղրուշ։

«ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ»Ի ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

ՑՐԻՑ, Կ. Պոլիս.—Ծանուցումներու բովանդակութեան և արժէքին պատասխանատուութիւնը երբեք չենք ստանձներ։

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՊԱՐՏՈՒՑ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԴ.— Ոգելից ըմպելեաց վաճառման վրայ գրուած տուրքին առաջին մասնա վճարի պայմանաժամին, այսինքն 1317 մարտի մօտենալուն հետեւանօք Հանր. Պարտուց Վարչութեան ընդհ. տնօրէնութիւնը կը ծանուցանէ Կ. Պոլսոյ և շրջականներուն մէջ գտնուող գինեպաններուն և ոգելից ըմպելեաց վաճառականներուն թէ՝ ոգելից ըմպելեաց վաճառման կանոնագրին 14րդ. յօդուածին համաձայն պէտք է փետրվար ամսուան մէջ անձամբ ներկայանան Հանր. Պարտուց վարչութեան ոգելից ըմպելեաց տեսչութեան. կը ծանուցուի նաեւ իրենց թէ ոգելից ըմպելեաց տեսչութիւն բայսօրուընէ կը սկսի գանձել տուրքերը և յանձնել թէզքէրէները։ Ով որ մինչեւ մարտ 1 նոյն տեսչութեան չներկայանայ, Օրէնքին խստութեանց պիտի ենթարկուի։

13—12 ԸՆԴՀ. ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ
Կ. Պոլիս, 30|13 փետր. 1901

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄԸ, որ քաջ հմուտ է Անգլիերէն, Ֆրանսերէն լեզուներու, տոմարակալութեան, և որ գործի մէջ փորձառութիւն ունի, պաշտօն կը փնտռէ առեւտրական տան կամ վարչութեան մը մէջ։ Դիմել խմբագրութեան։ 8—3

ՀՐԱՊԱՐԱԿԻ վրայ 20 տարուան փորձառութեամբ օժտուած անձ մը, պատուաւոր երաշխաւորութեամբ վաճառատան մը մէջ իբր Բէքչիճապաշ և թէ Բաճաճըպաշ պաշտօն ստանձնելու պատրաստ է։ Դիմել Խմբագրատունս։ 5—4

ՏՈՔԹՈՐ ՃԷԼԱԼԵԱՆ ծանօթ մասնագէտ, կը շարունակէ հիւանդ ընդունիլ, Բերա, Մեծ Փողոցին ուղղութեան վրայ, Միսք փողոց Թիւ 4։ 36—5

ԾԱԽՈՒ ՏՈՒՆ ՔԱՐՈՒԿԻՐ.—Արնավուտգիւղի Նալը Քէօշկիւ ճամբէին վրայ գտնուած 48 Թուակիր տունը ծախու հանուած է։ Այս քարուկիր տունը ունի 5 սենեակ, պարտէզ, ջրհոր, և երկու փողոցներու վրայ կը նայի։ Դիմել Սուրհանդակի խմբագրատունը։ 15—4

ԱՐԵՒԱԳԱՆ, ԱՐԵՒԱԳԱՆ, Զարդարեան գրատուն, Ջաղալօղլու Թիւ 50. գին 20 փարա։

ՖԷՊԻՒՍ հանրածանօթ լուսանկարչատունը (Բ. Թարգուլ և Ա. Փօլճեան) այս անգամ իր նախորդ տեղէն փոխադրուած է Պօղ Մառչէի դիմացը, Ալլահվէրտի բնակարանին քով գտնուած նոր շէնքը։ Ֆէպիւս լուսանկարչատունը այս նոր շէնքին մէջ կ'արժէ անգամ մը տեսնել, որովհետեւ ոչ թէ լուսանկարչատուն այլ Արեւելեան թանգարան մը դարձած է։

ՀԱԳՈՒՍՏԻ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
Գ. ԷՐՄԷՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Պոլիս, Սուլթան Համամ,
Թօփալեան խան թիւ 24

Գ. Էրմէնեան պատրաստ հանդերձից վաճառատունը, որ իր ապրանքներուն ճոխութեան, շքեղութեան, տոկունութեան և մանաւանդ գիներուն անմրցելի աժանութեան պատճառաւ հագուստի վաճառատուներուն առաջինը հանդիսացած և մեծ համբաւ շահած է, այս անգամ իր յաճախորդները գոհ ընելու նպատակաւ Եւրոպայէն մեծ քանակութեամբ եղանակին յարմար և վերջին նորաձեւութեան համաձայն պատրաստուած տոկուն կերպասներ բերել տուած է, որոնք ճարտար դերձակներու կողմէ հանդերձեղէն պիտի շինուին։ Հագուստ գնել փափաքող անձերուն կը յանձնարարուի դիմել յիշեալ վաճառատունը։
Վերջին գին.—Կիրակի օրերն ալ բաց է։

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

NORTH BRITISH & MERCANTILE
ՆՈՐԹՀ ԲՐԻԹԻՇ ԸՆՏ ՄԷՐՔԸՆԹԱՅԼ
ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1800ԻՆ

Դրամագլուխ	3,000,000	Անգլ.	ոսկի
Պահեստի դրամ	14,409,089.10.1	»	»
1899ի հասոյթը	3,073,226.13.11	»	»

NORTHERN INSURANCE COMP.
ՆՈՐԹՀԸՐՆ ԻՆՇՈՒՐԸՆՍ
ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1836 ԻՆ

Դրամագլուխ	3,000,000	Անգլ.	ոսկի
Պահեստի դրամ	5,509,273	»	»
1899ի հասոյթը	1,187,296	»	»

Այս ընկերութիւնք հաւաքաբար իրենց ընծայած բացարձակ վստահութեան հսկայ դրամագլխի և պահեստի գումարաց տեռոկէտով հրդեհի դէմ ապահովագրութիւններ կ'ընդունին շէնքերու, կարասեաց, վաճառքի եւն. ԽԻՍՏ ԴԻՒՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ԳՆՈՎ, ԵՒ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՎ ՔԱՆ ՈՐ ԵՒԻՑԷ ԱՅԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ.
ՎՃԱՐՄՈՒՆՔ ԱՐԴԱՐՈՒԹԵԱՄԲ ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԱՏԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ ԿԸ ԿԱՏԱՐՈՒԻՆ
Մինչ այժմ հրդեհի վնասուց համար վճարուած գումար ԵՐԵՍՈՒՆ ՉՈՐՍ ՄԻԼԻՈՆ Անգլիական ոսկին կ'անցնի.

ՄԱՐԻԹԱՅՄ — MARITIME INSURANCE Co.
ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ 500,000, ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ ՕՍՄ. ՈՍԿԻ 110,000
Այս ընկերութիւնն եւս շոգենաւուց եւ առագաստանաւուց մէջ բեռցուած ապրանքներն և գրամներն ինչպէս նաեւ ամենայն փոխադրութեամբ ուղղարկուած ինչքերը խիստ շահաւէտ և օգտակար պայմաններով կ'ապահովագրէ. Մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել առ
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼ Կ. ՊՈԼՍՈՅ, Գ. Ց. ՍԵՐՈԲԵԱՆ.— ՂԱԼԱԹԻԱ ՄԷՀՄԷՏ ԱԼԻ ԲԱՇԱ ԽԱՆ ԹԻՒ 22

ԵԹԷ Կ'ՈՒԶԷՔ

Մէկ քանի օրուան մէջ կատարելապէս բժշկուիլ հին և նոր միզանցքաբորբոքումէ և անոր հետեւանքներէն, «կուլթ միլիթէր» (միզանցքի նեղութիւն) եւն., գործածեցէք դեղագործ Ա. Բօլօլեանի պատրաստած Ջիրայի գաբսիւլները, որոնք բազմաթիւ բժշկաց և հիւանդաց կողմէ փորձուած են, և Եւրոպայէն եկած այս տեսակ պատրաստութեանց ամէնէն գերազանցը և մանաւանդ անխառնը ըլլալուն, Կայս. Բժշկական Ժողովին վաւերացման արժանացած են։ Ընդհ. վաճառատեղին է Կ. Պոլիս, Ճըրըլ օղլու Թիւ 33, Ասըր դեղարանը։ Կը ծախուին նաեւ գրեթէ բոլոր դեղարանները և դեղօրէից վաճառատուները։
Տուփը 15 դահեկան է։
Գաւառներէն եկած յանձնարարութեանց թղթատարի ծախքը գնողին վրայ է։ 20—9

ՊԱՐՏԻԶԱԿԻ ՄԷՋ
Սուրհանդակի բաժանորդ գրուիլ փափաքողները պէտք է դիմեն մեր գործակալ Ստեփան էֆ. Մակարեանին։

ՍԻՆԿԷՐ
ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱԼԱՏԱՆ
Ժ. ՆԱՅՏԼԻՆԿԷՐ

Սինկէրի կարի մեքենաները զուտ անգլ. պողպատեայ տոկունութեամբ այնքան գնահատուած են որ աշխարհիս ամէն կողմը տարածուած են. և բոլոր ընտանիքները, դերձակները ու կօշկակարները լոկ Սինկէրի մեքենայ սկսած են գործածել։ Սինկէրի Ընկերութիւնը ցարդ 400է աւելի պատուոյ վկայական և չքնաղ մետալ ստացած է բոլոր ցուցահանդէսներու մէջ։
Արեւելքի մէջ Սինկէրի միակ ներկայացուցիչն է Մ. Ժ. Նայտլինկէր, որ բովանդակ Թուրքիոյ մէջ մասնաճիւղեր հաստատած է։
Սինկէրի մեքենաները կը վաճառուին
Բերա, Շիշլի ճամբայ, Կալաթա-Սէրայի դիմաց։
Կալաթա, Սինկէր խան, Թիւնէլին եաեւ, և Թրամուէյի կայարանին դիմաց։
Պոլիս, Սուլթան-Համամ Թիւ 2, և Սուլթան Պայազիտ Թրամուէյի սթասիօն Թիւ 13։
Կեղծերէն զգուշանալու համար վերի նշանին ուշադրութիւն ընելու է։

Օրինակի համար, 80 ղշ.ի ապրանք գնողը 20 ղշ. կանխիկ և մնացեալին համար շաբաթը 5 կամ ամիսը 20 ղշ. պիտի վճարէ։ 160 ղշ.ի գնողը 40 ղշ. կանխիկ և շաբաթը 10 կամ ամիսը 40 ղշ. պիտի վճարէ։ Եւ այսպէս շարունակաբար, սոյն համեմատութեամբ։

ՏԱՐԱՊԱՅՄԱՆ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ
ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՄԷՋ ԳՏՆՈՒՈՂ
ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԱՑ, ՓԱՍՏԱԲԱՆԱՑ ԵՒՆ.

Կ. Պոլսոյ, գաւառներու և Եւրոպայի մէջ ոեղանաւորական, առեւտրական և դատական փորձեր ունեցող անձերէ անոնք որ կը փափաքին գիտնալ թէ իրենց գործերը ի՛նչ վիճակի մէջ են, 30 ղշ.ի դրոշմաթուղթ թող ղրկեն ՂԱԼԱԹԻԱ. ԻԶԶԷԹ ՓԱՇԱ ԽԱՆ, ԹԻՒ 9 ԱՆՏՈՆ ԱԼԻՔ ԷՖ.Ի գրասենեակը, և անմիջապէս իրենց հարցումին պատասխանը կը ղրկուի։ Հեռագրով պատասխան ուզողները պէտք է հեռագրին ծախքն ալ ղրկեն։

ԳԱՒԱՌԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Սուրհանդակի տարեշրջանը լրանալու թուականին, այն է 1901 մարտ 8ին, հազիւ տասնեւհինգ օր մնացած է։ Հետեւաբար կը խնդրենք գաւառի այն Պատ. բաժանորդներէն, որոնք առկախ հաշիւ ունին, անյապաղ կարգադրել զայն մեր Պատ. գործակալներուն հետ, որպէս զի յիշեալ էֆ.ներն ալ մինչեւ որոշեալ օրը կարենան փակել մեզի հետ ունեցած հաշիւնին։

ՄԱՆՉԷՍԹԸՐ
ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ
ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1824ԻՆ
Դրամագլ և երաշխ. գումար 2,605,300 Անգ. ոսկի | Տարեկան բաժ 100.0000 Անգ. ոսկի
ԱՄԵՆԷՆ ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Ընկերութեան պատուաւորութեան համար դիմել Օսմ. Կայս. Պանքան։
ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԵԱՆ ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻՆ Է
Ղալաթիա, Վօյվօտա Թիւ 71, Ցակոբեան խան, Օսմ. Պանքային մօտ.
Մասնաճիւղ Պոլիս Ֆրնտըգլեան խան Թիւ 23։
ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՔ Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներուն մէջ. Պատուաւոր երաշխաւորութեամբ գործակալներ կ'ընդունուին։

ՀԱՃԻ ՇԱՀԻՆ

Մեծ Հայ վաճառատուն պատրաստ եւ չափու վրայ հանդերձներու, Կ. Պոլիս, Սուլթան Համամ, Հավուզլը խանի մօտ Թ. 25
Այս վաճառատան տէրը և հիմնադիրը՝ Արտակ Մոսիկեան՝ իր ուղղամտութեամբ յաճախորդներուն վստահութիւնը և համակրութիւնը գրաւած ըլլալով, յաջողութեան ամէն պայմաններով կը ներկայանայ իր այս ձեռնարկին մէջ։
Հրապարակին վրայ և ոչ մէկ վաճառատան մէջ նմանը չտեսնուած վարպետ ձեռք մը միշտ ներկայ է և պաշտօն ունի հսկել հանդերձներու լաւ պատրաստութեան. Գիներու մասին գաղափար մը այն ատեն միայն կարելի է ունենալ մարդ, երբ ապրանաց վրայ նշանակուած թիւերը տեսնէ։
Կը խնդրուի ուշադիր կարդալ հետեւեալ խօսակցութիւնը.—Մեր հագուստը Հաճի Շահին վաճառատունէն առնենք։ = Ո՛ւր, ո՞վ պիտի ելլէ 69 սանդուղներէ վեր։ Ո՞վ պիտի յոգնի մինչեւ հոն։—Ի՞նչ, չէ՞ք գիտեր, աշխարհ իմացաւ թէ Հաճի Շահին խանին վերնայարկէն վար իջաւ իր յաճախորդներուն դիւրութեան համար, և այժմ կը գտնուի Սուլթան Համամ, Հավուզլը խանի մօտ Թիւ 25 վաճառատունը։ Մարդը ամեն հագուստ ծախելու հիւանդութենէն բռնուած՝ չհամարձակեցաւ ուրիշներու նման սուղ և ծանր վարձքերու բեռան տակ մտնել։ Երկու տարի աժան վաճառատուն փնտռեց, փնտռեց, փնտռեց և վերջապէս գտա՜ւ....։ Հետեւաբար յաճախորդները թէ դիւրաւ պիտի գտնեն զինքը և թէ միեւնոյն աժան գիներով հագուստ պիտի հագնին։ Անշուշտ գիտէք թէ հրապարակին վրայ միայն Հաճի Շահինն է որ ընկեր չունի, և աժան ծախելուն մեծ պատճառը սա է որ շահածը ընկերներուն մէջ չի բաժներ։ Ջինքը ճանչող և իրեն համակրողները գիտեն որ անձնական ծախքը այնքան չափաւոր է որ գոհ սրտով Ալլահ պէրէքէթ վէրսին կ'ըսէ, և փառք կուտայ....։
=Ուրեմն երթանք Հաճի Շահինէն առնենք մեր հագուստը և մեր բարեկամաց ալ յանձնարարենք։
Կիրակի օրերը բաց է վաճառատունը։— Մէկ Թիւը 2 ղրշ.—Նորոգութեան աշխատութիւնները ձրի։

ԿՐԱՄՕՖՕՆ

Ամէն մարդ կը գանգատէր ֆօնօկրաֆին անկատարութենէն ու անոր աններդաշնակ ու խեղդուկ ձայնէն։ Ամերիկայի մէջ վերջերս ԿՐԱՄՕՖՕՆ անուամբ մեքենայ մը հնարուեցաւ որ ամէն կատարելութիւններով օժտուած է և ձայն հանող գործիքն ալ փոխանակ ապակիի՝ մետաղէ շինուած ըլլալով ո՛չ կ'աւրուի, ոչ ալ կը կոտրի։
ԿՐԱՄՕՖՕՆԻ ընտիր գլաններուն կրկնած երգերն ու խաղերը իւրաքանչիւր երաժիշտի և նուագածուի բնական ձայնէն բնաւ չեն տարբերիր։ Գլանները տափարակ են և կարծր նիւթէ շինուած. ասոր համար ո՛չ կ'աւրուին, և ոչ ալ կը կոտրին, և քանի հիննան, այնքան յստակ ձայն կը հանեն։ Տաճկ. Ցուն. Պարս. խաղեր, զուարճալիքներ և եւրոպական անհամար եղանակներ ճշդութեամբ արտագրուած պատրաստ կան, և նոր եղանակները ևս հետզհետէ արտագրելու համար նոր արհեստագէտ մը եկած է մայրաքաղաքս։
Թուրքիոյ ընդհանուր ներկայացուցիչ Մ. Քօսթանթէն Էնքսէրճի օղլու, Կ. Պոլիս. Անանիատի խան, Թիւ 30։ Կրամօֆօնն ու բազմաթիւ գլանները կը ծախուին Սուլթան Համամ, Աշիր էֆէնտի խանին տակ, Թիւ 17, Արիսթօ Էնքսէրճի օղլուի վաճառատունը և Պազար Ալի ճատտէսի «Կրամօֆօն» անուն վաճառատան մէջ։ Փորձերը ձրի։ Գաւառաց համար ներկայացուցիչներ կը փնտռուին։ Կը ծախուի նաեւ Ղալաթիա Խավէար խանի տակ, Թիւ 25, Պազար տը Միւզիք վաճառատան մէջ։ 26—14

«ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (49)

ԺԻՒԼ ՄԱՌԻ

ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ՈՃԻՐԸ

ՄԱՍՆ Ա.

ԴԱՐՈՒ ՄԸ ԱՏԵԼՈՒԹԻՒՆ

Ը.
ԽԵԼԱԳԱՐԸ

Սակայն ինչո՞ւ համար Քոլէգի յայտարարած էր թէ ո՛չ ինք և ոչ ուրիշ մէկը պիտի գիտնար զայն։
Ո՞վ կը յաճախէր իր տունը։
Քոլէգէ և Ռոլանէ ուրիշ ոչ ոք....։
Ռոլա՜ն....։
Անտառապահը յանկարծ սարսռաց, դէմքի դեղին կարեցաւ և ձեռքովը սրբեց քրտինքով ողողուած ճակատը։
Ռոլա՜ն....։
Այդ տղան Մառիի ընկերը, կաթեղբայրն էր.... Շաբաթ չէր ըլլար որ բազմաթիւ անգամներ իր տունը չգար։
Երբ պարապ ժամ ունենար, անմիջապէս կը վազէր....։
Ռոլա՜ն....։
Բայց անտառապահը մտքէն վանեց անհեթեթ գաղափար մը, որ յանկարծ ծագած էր։
Կարելի՞ բան էր։
Ո՛չ։
Մտքին առջեւ բերաւ երկու տղեկներուն միջեւ եղած խօսակցութիւնը, որ եղբայրական սահմանէն անդին չէր անցներ։ Երկուքն ալ քրոջ և եղբօր պէս կը սիրէին, կը յարգէին մէկզմէկ։
Ռոլա՜ն....։
Եւ արցունքոտ աչքերով մրմնջեց.
—Խենդ ըլլալու է մարդ, այս տեսակ գաղափար մը մտքէն անցընելու համար, Աստուա՜ծ իմ, Աստուա՜ծ իմ, ներէ՛ ինծի....։
Այս երկու պատանիներէն բնաւ չէր յուսացուեր այս տեսակ բան։
Ո՞վ էր ուրեմն յանցաւորը։
—Պիտի հասկնամ, անպատճա՛ռ։

Թ.
ՏԱՐՕՐԻՆԱԿ ՁԻԱՐՇԱՒ ՄԸ

Ի՞նչ կ'անցնէր Վիլֆոռ դղեակին մէջ։ Ժիռոտիա եղբայրներուն կողմէ որսի համար եղած այդ տարօրինակ հրաւիրագիրը, որուն մէջ ժահուան սպառնալիք մը կար, երկար ուսումնասիրութեանց ենթակայ եղաւ։
—Ի՞նչ կ'ուզեն, ի՞նչ պիտի ընեն, կը հարցնէր այրի դքսուհին։
Ցայտնի չէր։ Ո՛չ ոք կրնար պատասխանել այդ հարցման։
Դուքսը, վստահ իր քաջութեան և պաղարիւնութեան վրայ, անտարբերութեամբ կ'ըսէր.
—Թո՛ղ ընեն ի՛նչ որ կ'ուզեն։
—Ջե՞նք կրնար մերժել այդ հրաւէրը, կը հարցնէր դքսուհին։
—Հը՛, կը պատասխանէր Հօրաս դուքսը, տարիկայ ենթադրել կուտայ թէ ես կը վախնա՜մ... բայց չեմ վախնար։
Երրորդ օրը, իրիկուան դէմ դուքսը ախոռը աչքէ անցուց, տեսնելու համար թէ իր սիրական ձին, Սառան, ի՞նչ վիճակի մէջ էր։
Առտուն անոր վրայ հեծնելով երկրորդ արշաւ մը ըրած էր, հակառակ ձիունին, և դղեակ դարձած ատեն տեսած էր որ Սառա բնաւ յոգնութեան նշան չէր ցուցներ։
—Կրնամ կեանքս անոր յանձնել և անկարելին պահանջել անկէ, ըսաւ Հօրաս, ձին շոյելով։
Նոյն օրը դուքսը ձեռքովը շփեց զայն, մինչ հաւատարիմ կենդանին երախտագիտութեամբ իր տէրոջը երեսը կը նայէր կարծես ըսել ուզելով։
—Կրնաս վստահ ըլլալ ինծի։
Հօրաս ձին յարդարել տալով մինչ մայրը, Ռոլանը և մարքիզը համբուրելէ և մնաք բարով ըսելէ ետքը բակէն կ'անցնէր Քոլէգի հանդիպեցաւ, որ Սուպիզի տունէն կը վերադառնար։
Ուզեց անոր ալ մնաս բարով ըսել, սակայն տարօրինակ յուզումով մը համակուեցաւ, և բառ մը չգտաւ ըսելու։
Դեռատի դաստիարակուհին ալ, ոչ նուազ յուզուած ու կարմրած, աչքերը խոնարհած կը սպասէր։
Դուքսը բռնեց անոր փափուկ ձեռքը և բերնին տանելով համբոյր մը դրոշմեց։ Քոլէգ սկսած էր դողդղալ։
Եւ մինչ դուքսը կառքով դղեակէն կը հեռանար, Քոլէգ պարտէզին վանդակորմին կրթնեցաւ, ձեռքերով սիրտը սեղմած, որ կարծես Հօրասի հետեւիլ, անոր կողմը թռչիլ կը փափաքէր։
Դուքսը նոյն իրիկունը ժամադրավայրը հասաւ և գիշերը անցուց Մաշքուլի մէջ։ Ցաջորդ առտուն իր առաջին գործը եղաւ այցելել Սառային, որ երկաթուղիով միջոցաւ իր եւթէն հոն ղրկուած էր։ Կենդանին ճանչցաւ իր տէրը։
Կէս ժամ ետքը Հօրաս իր ձին հեծած, Մաշքուլի ամայի փողոցներէն անցնելով հասաւ այն տեղը, ուր իրեն պիտի սպասէին Ժիռոտիա եղբայրները։
Ժամադրավայրը անտառէն քիչ հեռու էր և շրջապատուած գեղեցիկ պարտէզներով։ Փոքր տաղաւար մըն էր Լուի ԺԴ.ի ոճով շինուած։
Դուքսը Ժիռոտիա եղբայրներուն հրաւէրին պատասխանած էր թէ որոշեալ ժամուն հոն պիտի գտնուի։
Արեւը նոր կը ծագէր ու հորիզոնին վրայ կուտակուած թուխ ամպերը կարծես գուշակել կուտային թէ այդ օրը չարչարանքի, տառապանքի օր մը պիտի ըլլար դուքսին համար։
Բիեռ և Կասթօն դուքսը տեսնելով ընդառաջ եկան։

(Շարունակելի)

Թարգմ. ՊՕՂՈՍ ՉԻՔԸՔՃԻԵԱՆ